

Årsredovisning

FÖR HÖGSKOLEVERKET

2002

Årsredovisning

FÖR HÖGSKOLEVERKET

2002

Innehållsförteckning

Högskoleverkets uppdrag	5
Resultatredovisning	6
KOSTNADER, TRANSFERERINGAR OCH INTÄKTER	6
1. UTVÄRDERING	8
2. TILLSYN	17
3. UPPFÖLJNING OCH INFORMATION	22
4. SÄRREDOVISNING AV AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET: HÖGSKOLEPROVET	29
Organisationsstyrning	30
Uppdrag	32
Finansiell redovisning	37
RESULTATRÄKNING	37
BALANSRÄKNING	38
ANSLAGSREDOVISNING	39
FINANSIERINGSANALYS	40
TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER	41
SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER	45
Styrelsens underskrift	46

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43
Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50
e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Årsredovisning för Högskoleverket 2002

Producerad av Högskoleverket

Formgivning
Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck
Högskoleverkets vaktmästeri,
Stockholm, februari 2003

Upplaga
250 ex.

Tryckt på miljömärkt papper

ISBN 91-85027-00-6

Högskoleverkets uppdrag

Högskoleverkets uppdrag formuleras av regeringen i verkets instruktion. Där slås fast att verket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor med offentlig huvudman samt enskilda anordnare av utbildning på högskolenivå vilka får statsbidrag eller har tillstånd att utfärda examina. Det anges också att verket har uppgifter som rör andra utbildningar på eftergymnasial nivå. Dessutom skall Högskoleverket verka för att förverkliga de mål och riktlinjer som riksdagen och regeringen har fastställt för verkets ansvarsområde.

Syftet med Högskoleverkets årsredovisning är att kortfattat ge underlag för regeringens uppföljning, prövning eller budgetering av myndighetens verksamhet. I enlighet med detta är årsredovisningen strikt disponerad med utgångspunkt från målen och återrapporteringskraven i regleringsbrevet.

I regleringsbrevet indelas Högskoleverkets verksamhet i följande verksamhetsgrenar:

- 1 Utvärdering
- 2 Tillsyn
- 3 Uppföljning och information

För varje verksamhetsgren anger regeringen dels ett antal mål och dels ett antal återrapporteringskrav. Högskoleverket redovisar mot dessa, för respektive verksamhetsgren, under rubrikerna Måluppfyllelse och Återrapportering.

I regleringsbrevet fastställs även uppdrag till Högskoleverket vilka redovisas under rubriken Uppdrag.

Ytterligare ett betydande antal särskilda regeringsuppdrag har under verksamhetsåret lämnats till Högskoleverket. Några av dem redovisas enligt anvisningarna i regleringsbrevet i resultatredovisningen, övriga i annan ordning.

Resultatredovisning

KOSTNADER, TRANSFERERINGAR OCH INTÄKTER

Högskoleverkets ekonomiska omslutning har minskat väsentligt mellan 2000 och 2002 (tabell 1) -181,9 miljoner kronor. Det beror framförallt på att ansvaret för SUNET överfördes till Vetenskapsrådet den 1 januari 2001. Vidare var 2000 det sista året som verket delade ut medel till lärosäten och fakulteter för att öka antalet doktorandtjänster som innehas av kvinnor. Tillsammans motsvarar SUNET och uppdraget att fördela medel för kvinnliga doktorander minskade kostnader och transfereringar på 189,3 miljoner kronor inom verksamhetsgrenen ”Uppföljning och information”.

Samtidigt har arbetet med det nya kvalitetsgranskningssystemet medfört att kostnaderna för verksamhetsgrenen ”Utvärdering” totalt har ökat med 24,6 miljoner kronor. Sammantaget utgör kostnaderna för det nya kvalitetsgranskningssystemet 42,8 miljoner kronor av de 49,1 miljoner kronor under verksamhetsgrenen ”Utvärdering”.

Högskoleverkets verksamheter är huvudsakligen anslagsfinansierade. Statliga anslag utgjorde 91 procent av den totala omslutningen 2002, jämfört med 79 procent 2000. Av tabell 2 framgår andra intäkter än sådana av anslag per verksamhetsgren. Intäkter av avgifter m.m. bestod under 2002 främst av högskoleprovets provavgifter. Intäkter av avgifter m.m. har minskat väsentligt sedan 2000. Den främsta orsaken är att ansvaret för SUNET den 1 januari 2001 överfördes till Vetenskapsrådet. De användaravgifter SUNET tog ut från universitet och högskolor uppgick till 61,9 miljoner kronor 2000. Vidare har högskoleprovets avgifter minskat från 13,9 miljoner kronor år 2000 till 9,7 miljoner kronor år 2002 beroende på att färre personer genomgått provet.

Av tabell 3 framgår hur verksamheterna har finansierats via olika anslag, externa medel och provavgifter. SUNET och uppdraget att fördela medel för kvinnliga doktorander finansierades genom särskilda anslag medan arbetet med det nya kvalitetssystemet finansieras via Högskoleverkets myndighetsanslag.

I Högskoleverkets myndighetsanslag ingår även Rådet för högskoleutbildnings ekonomiska stöd till lärar- och forskarinitierade utvecklingsprojekt samt Rådets övriga kostnader. Rådets totala kostnader uppgick till 24,9 miljoner kronor år 2002 jämfört med 23,4 miljoner kronor 2001 och 21,6 miljoner kronor 2000. Under 2002 har rådet tilldelats en egen anslagspost under Högskoleverkets myndighetsanslag.

De största kostnadslagen under Högskoleverkets myndighetsanslag är löner och sociala avgifter för verkets anställda, som uppgick till 67,4

Tabell 1. Verksamhetens kostnader och transfereringar (mkr)

Verksamhetsgrenar	2002	2001	2000
Utvärdering			
Verksamhetens kostnader	49,1	45,3	24,5
Transfereringar (lämnade bidrag)	–	–	–
Delsumma kostnader och transfereringar	49,1	45,3	24,5
Tillsyn			
Verksamhetens kostnader	12,1	11,5	9,9
Transfereringar (lämnade bidrag)	–	–	–
Delsumma kostnader och transfereringar	12,1	11,5	9,9
Uppföljning och information			
Verksamhetens kostnader	116,8	113,9	268,8
Transfereringar (lämnade bidrag)	34,9	58,1	91,6
Delsumma kostnader och transfereringar	151,7	172,0	360,4
Summa kostnader och transfereringar	212,9	228,8	394,8

Tabell 2. Intäkter av avgifter m.m.¹ och övriga erhållna medel (mkr)

Verksamhetsgrenar	2002	2001	2000
Utvärdering			
Intäkter av avgifter m.m.	–	0,9	0,6
Tillsyn			
Intäkter av avgifter m.m.	–	–	–
Uppföljning och information			
Intäkter av avgifter m.m.	18,4	16,3	79,4
Erhållna medel från myndigheter för finansiering av bidrag	0,7	1,1	1,7
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	–	–	0,3
Summa	19,3	18,3	82,0

1. Intäkter av avgifter, andra ersättningar, bidrag och finansiella intäkter enligt resultaträkningen.

Tabell 3. Myndighetsanslag, särskilda anslag, provavgifter och externa medel (mkr)²

	2002	2001	2000
Högskoleverkets myndighetsanslag			
Högskoleverkets ramanslag		162,9	133,3
Anslagspost 1. Högskoleverket	144,5		
Anslagspost 1. Anslagssparande	1,3		
Anslagspost 1.			
Intäkter av avgifter m.m.	2,8	3,1	1,6
Anslagspost 2.			
Rådet för högskoleutbildning	24,8		
Anslagspost 2.			
Intäkter av avgifter m.m.	0,3		
Delsumma	173,7	166,0	134,9
Särskilda anslag, provavgifter och externa medel			
Teknik och naturvetenskapscentrum	18,3	17,0	16,2
Provavgifter högskoleprovet	9,7	11,2	14,8
Naturvetenskap och teknik	2,9	4,7	5,2
Nationell rekrytering	3,0	–	–
Forskningsanknytning av lärarutbildningen	–	22,7	31,6
Tempus	–	1,5	2,4
Information om nya lärarutbildningar	–	2,5	–
SUNET	–	–	163,5
Kvinnliga doktorander	–	–	25,8
Övriga anslag och externa medel	1,1	–	0,4
Delsumma	35,0	59,6	259,9
Summa	208,7	225,6	394,8

2. Tabell 3 visar endast en sammanfattning av anslagen, provavgifterna och de externa medlen samt det faktiska utnyttjandet av dem. Samtliga anslag samt tilldelade, utnyttjade och kvarstående belopp för respektive anslag framgår av anslagsredovisningen i bokslutet.

miljoner kronor 2002 jämfört med 62,6 miljoner kronor 2001 och 56,6 miljoner kronor 2000. Ökningen beror på nyrekryteringar i samband med arbetet med det nya kvalitetssystemet samt ökade sociala avgifter och löneökningar.

Under rubriken ”särskilda anslag, provavgifter och externa medel” (tabell 3) finns flera olika typer av medel som normalt inte bekostar löner, lokaler och omkostnader för Högskoleverkets anställda. Förutom detta har de olika karaktär. En del utgör transfereringar. Medlen för teknik- och naturvetenskapscentrum och för forskningsanknytning av lärarutbildningen är sådana exempel. Andra medel som Nationell rekrytering och Naturvetenskap och teknik används för att bekosta informationsinsatser, konferenser och publikationer i verkets regi. Högskoleprovet utgör ett eget resultatområde. Provet finansieras med avgifter och det över- eller underskott som uppstår får inte användas till andra verksamheter eller täckas med andra medel. Merparten av de särskilda anslagen, provavgifterna och externa medlen fördelar verket till andra användare. Verket bestämmer varken beloppet eller ändamålen. Däremot påverkar Högskoleverket vilka arbetsmetoder som skall användas för att medlen skall kunna utnyttjas på effektivaste sätt.

I. UTVÄRDERING

Högskoleverket granskar kvalitet och kvalitetsarbete vid universitet och högskolor. En typ av kvalitetsgranskning är utvärderingar av utbildningar som leder till generell examen eller yrkesexamen. Dessa omfattar både grundutbildning och forskarutbildning. Andra typer av kvalitetsgranskning är prövningar av examenstillstånd och prövningar av vetenskapsområden. Verket utvärderar och bedömer också vissa aspekter på lärosätetsnivå, t.ex. kvalitetsarbete.

Mål 1

- Högskoleverket skall bidra till att kvaliteten i verksamheten vid universitet och högskolor förbättras genom att samtliga huvudämnen för kandidat- och magisterexamen samt de utbildningar som leder fram till en yrkesexamen utvärderas med en periodicitet om sex år fr.o.m. 2001. Under sexårsperioden skall även forskarutbildningar utvärderas.

Återrapporteringskrav

- Redogöra för antalet genomförda ämnes- och programutvärderingar för grund- och forskarutbildning för 2002.
- Redogöra för antalet övriga utvärderingar genomförda under 2002 samt en sammanfattning av verkets slutsatser.
- Redogöra för bedömargruppernas sammansättning.
- Redogöra för hur avnämarnas och andra berörda yrkesorganisationers synpunkter har beaktats i de bedömningar där detta är relevant.
- Redogöra för kostnaden för respektive typ av utvärdering.
- Redogöra för ytterligare ärenden som initierats av verket mot bakgrund av de genomförda utvärderingarna samt verkets slutsatser.
- Redogöra för hur arbetet med utvärderingarna har utvecklats samt lämna en bedömning av hur verkets utvärderingar har bidragit till att kvaliteten vid lärosätena har förbättrats.
- I anslutning till årsredovisningen sammanfatta och analysera iakttagelser avseende de kvalitetsbedömningar verket har gjort.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är god. Högskoleverket har bidragit till att kvaliteten i verksamheten vid universitet och högskolor förbättrats genom att verket planerligt har genomfört ett stort antal utvärderingar av såväl grund- som forskarutbildning (tabell 5). Samtliga utvärderingar genomförda under 2001 är publicerade. Två av 2002 års ämnesutvärderingar är publicerade, ytterligare åtta är genomförda och publiceras under de första månaderna av år 2003. Varje utvärdering, som inkluderar

Tabell 4. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2002	2001	2000
Summa Utvärdering	49,1	45,3	24,5

Tabell 5. Genomförda utvärderingar

Antal genomförda utvärderingar	Rapporter /antal utvärderingar	Antal granskningar
Ämnes- och programutvärderingar för grund- och forskarutbildning (utvärderingen har genomförts under 2001, rapporten har publicerats under 2002)	7	178 ³
Ämnes- och programutvärderingar för grund- och forskarutbildning (utvärderingen har genomförts under 2002 och rapporten har publicerats under 2002)	2	14 ⁴
Ämnes- och programutvärderingar för grund- och forskarutbildning (rapporter publiceras under februari–april 2003)	8 ⁵	264 ⁶
Kvalitetsarbetsbedömningar	9	14 ⁷
Övriga utvärderingar/rapporter ⁸	8	

3. Avser antalet grundutbildningar och forskarutbildningar som omfattas av utvärderingen.

4. Avser antalet grundutbildningar och forskarutbildningar som omfattas av utvärderingen.

5. En av utvärderingarna publicerades i två rapporter.

6. Avser antalet grundutbildningar och forskarutbildningar som omfattas av utvärderingen.

7. Avser antalet lärosäten.

8. Inkluderar även regeringsuppdraget LUMA. Se separat text.

Tabell 6. Kostnader för genomförda utvärderingar (mkr)

	2002	2001	2000
Ämnes- och programutvärderingar för grund- och forskarutbildning ⁹	38,3	30,8	9,0
Kvalitetsarbetsbedömningar	4,5	3,1	1,9
Övriga utvärderingar ¹⁰	1,7	4,3	6,5
Summa kostnader	44,5	38,2	17,4

9. Kostnaderna avser ett antal helt genomförda utvärderingar publicerade i nio rapporter, genomförda utvärderingar där rapporter publiceras under februari–april 2003 samt påbörjade utvärderingar.

10. Övriga utvärderingar består av rapporter om befodringsreformen (delrapporter II och III), rapporterna Kvalitetsutveckling och kvalitetsmodeller för högskolans bibliotek, Metautvärdering av Högskoleverkets modell för kvalitetsbedömning av högre utbildning, Hur har det gått? Högskoleverkets kvalitetsgranskningar år 2001 (även på engelska) samt The National Reviews of Swedish Higher Education. Report by the International Advisory Committee to the National Agency for Higher Education in Sweden.

forskarutbildningen, omfattar ett stort antal lärosäten. Förutom genomförandet av 2002 års utvärderingar har återföringskonferenser hållits för 2001 års utvärderingar. En del av dessa utvärderingar resulterade i att verket begärde in handlingsplaner. Dessa handlingsplaner har också handlagts under året. Dessutom har 2003 års utvärderingar förberetts. Utvärderingarna följer den fastställda sexårsplanen.

Åtterrapporing

Antalet genomförda ämnes- och programutvärderingar för grund- och forskarutbildning, antalet kvalitetsarbetsbedömningar samt antalet övriga utvärderingar för 2002 framgår av tabell 5.

Den totala kostnaden för respektive typ av utvärdering framgår av tabell 6.

En sammanställning av de utvärderingar som genomförts under 2002 och där rapporter publicerats, samt en sammanfattning av Högskoleverkets slutsatser, framgår av tabell 7.

Tabell 7. Utvärderingar som genomförts under 2002 (publicerade rapporter)¹¹.

Rapport	Verkets slutsatser
Utvärdering av ämnena latin, grekiska och nygrekiska vid svenska universitet Högskoleverkets rapportserie 2002:3 R	Utbildningarna har skiftande kvalitet. Gemensamt för de flesta är otillfredsställande lärarresurser. Ett annat problem är den låga genomströmningen, vilken i sin tur leder till att de högre kurserna och forskarutbildningen har stora rekryteringsproblem. Flera av utbildningarna håller dock en hög internationell standard, ofta beroende på enstaka lärares engagemang och goda pedagogiska förmåga, men det räcker inte för att säkra kvaliteten. Latinutbildningarna i Uppsala och Stockholm håller en god kvalitet, liksom utbildningarna i grekiska i Lund och Uppsala. Högskoleverket riktar dock allvarlig kritik mot flera av de övriga utbildningarna och ifrågasätter examensrätten för fyra forskarutbildningar (Lunds universitet i latin och nygrekiska, Göteborgs universitet i latin, Stockholms universitet i grekiska). Verket föreslår på grundval av bedömrapporten förutom ökade resurser mer samverkan, både inom institutioner och lärosäten samt nationellt och internationellt, för att förbättra kvaliteten.
Utvärdering av teologiska och religionsvetenskapliga utbildningar vid svenska universitet och högskolor Högskoleverkets rapportserie 2002:4 R	En vetenskapligt högkvalitativ grundutbildning bedrivs på ett flertal ställen i landet. Det finns en välutbildad lärarkår och en närhet till studenterna. Ämnet har haft en kraftig kvantitativ utveckling. Denna har dock gjort det tydligt att varje lärosäte inte kan ha hela den bredd inom utbildningen som traditionellt tillhör ämnet. Bedömrgruppen menar att det krävs större nationell samverkan, tydlighet i profileringen, och vid många lärosäten en ökad internationalisering. Genusaspekter måste också i högre grad integreras i utbildningen. Två högskolor får allvarliga anmärkningar (Johannelunds teologiska högskola i Uppsala och Högskolan i Jönköping).
Utvärdering av matematikutbildningar vid svenska universitet och högskolor Högskoleverkets rapportserie 2002:5 R	Samtliga utvärderade utbildningar håller god kvalitet och uppfyller kraven för examensrätt. Till de starka sidorna hör det engagemang för undervisning som redovisas på de flesta lärosäten. Ett problem utgörs av den låga andelen studenter på C-D-nivåerna vilken leder till svårigheter att rekrytera studenter till forskarutbildning. Ett annat problem är de varierande förkunskaperna hos studenterna. Flera lärosäten har här vidtagit åtgärder för att hjälpa studenterna. Ytterligare ett problem är att arbetsbelastningen för lärarna har ökat kraftigt under senare år. Vad gäller forskarutbildningen så håller den god klass men lärosätena har olika förutsättningar för att bedriva en framgångsrik forskarutbildning. Lärosätena bör därför utöka sitt samarbete inom forskarutbildningen.
Utvärdering av utbildningar i svenska/nordiska språk i Sverige Högskoleverkets rapportserie 2002:8 R	Ämnet har skiftande kvalitet vid lärosätena. Många miljöer är små och vid flera högskolor bärs ämnet upp av lärarutbildningen. Tillgången till formellt kompetenta lärare varierar. Av denna anledning ifrågasätts examensrätten vid Högskolan i Halmstad. Mitthögskolan får en allvarlig anmärkning. Undervisningen kännetecknas vidare av ett lågt antal lärarledda timmar. Lärosätena rekommenderas att öka samverkan mellan lärosätena samt med det omgivande samhället. Bland grundutbildningsstudenterna är kvinnorna i majoritet. För att utjämna könsfördelningen uppmanar Högskoleverket lärosätena att bidra till att utvärdera läraryrket och visa på alternativa karriärvägar för de som läser ämnet.
Utvärdering av utbildning i nationalekonomi vid svenska universitet och högskolor Högskoleverkets rapportserie 2002:9 R	Nationalekonomi är ett ämne med många studenter på grundutbildningsnivå även vid de mindre högskolorna. Undervisningen sker ofta i föreläsningar med få undervisningstimmar. Detta utgör ett hot mot utbildningens kvalitet. En mer interaktiv undervisning krävs. Även samverkan mellan högskolorna är viktig. Nationalekonomiämnet har svårt att rekrytera till högre nivåer i grundutbildningen varför åtgärder krävs. Utvärderingen betonar vikten av lärarnas möjligheter till kompetensutveckling. Ämnet är traditionellt starkt mansdominerat. Med anledning av låg ämnesmässig nivå inom området makroekonomi ifrågasätter Högskoleverket magisterexamensrätten vid Linköpings universitet.
Utvärdering av utbildning i företagsekonomi vid svenska universitet och högskolor Högskoleverkets rapportserie 2002:10 R	Företagsekonomi är ett ämne som expanderat kraftigt. Ämnet har utvecklats mot ökad bredd och tvärvetenskaplighet. Den snabba ämnesutvecklingen har lett till problem vad gäller kraven på ämnesdjup. Det råder bristande lärarkapacitet i förhållande till antalet studenter. Det finns ett behov av samarbete och profilering och det krävs ett ökat antal professurer i ämnet. Samtliga utvärderade institutioner borde förbättra sitt kvalitetsarbete. Magisterexamensrätten i företagsekonomi vid Blekinge tekniska högskola ifrågasätts p.g.a. bristande lärarkompetens.
Utvärdering av grund- och forskarutbildning i lingvistik och teckenspråk i Sverige Högskoleverkets rapportserie 2002:11 R	Såväl grundutbildning som forskarutbildning vid alla lärosäten, med ett undantag, håller god kvalitet. Med anledning av brister i forskningsanknytning ifrågasätter Högskoleverket examensrätten för grundutbildningen i lingvistik vid Linköpings universitet. Samtidigt som utbildningen i lingvistik har stor ämnesbredd har utbildningarna stor geografisk spridning. Detta gör att ämnet är sårbart i synnerhet som utbildningen har en liten volym och det råder brist på lärare. Nationellt står ämnet starkt men det krävs en rad åtgärder för att tillgång till kunskap och kompetens inom området skall kunna säkras. Dessa är t.ex. ökad samverkan inom forskarutbildningen.
Utvärdering av yrkesutbildningar till sjöingenjör och sjökaptan vid svenska högskolor Högskoleverkets rapportserie 2002:29 R	Högskoleverket konstaterar i enlighet med bedömrgruppen att både Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Kalmar är framgångsrika vad gäller att ge goda yrkesutbildningar. Gemensamt för dem båda är också att mer kan göras för att stärka högskolemässigheten. Samverkan mellan de två sjöfartshögskolorna är anmärkningsvärt svag. Verket uppmanar högskolorna att arbeta mer aktivt för att rekrytera kvinnor.
Utvärdering av grund- och forskarutbildning i antikens kultur och samhällsliv och egyptologi vid svenska universitet Högskoleverkets rapportserie 2002:36 R	Samtliga utbildningar i antikens kultur och samhällsliv håller god akademisk nivå. Ämnet egyptologi vid Uppsala universitet är dock sårbart bl.a. p.g.a. bristfälliga resurser och lärarkrafter. Lärarsituationen kommer att följas upp. I övrigt rekommenderas bl.a. att etablera nordiska forskarskolor i ämnena.

11. För rapporter om kvalitetsarbetsbedömningar se kommentar om återrapportering under mål 2.

Övriga utvärderingar

Befordringsreformen 1999: Hur har det gått? Delrapport II Högskoleverkets rapportserie 2002:2 R	Rapporten visar bl.a. att färre kvinnor än män ansöker om att bli befordrade till professorer. De kvinnor som ansöker blir dock befordrade i samma utsträckning som männen. En studie av överklagade ärenden visar att det krävs både vetenskaplig och pedagogisk kompetens för befordran.
Kvalitetsutveckling och kvalitetsmodeller för högskolans bibliotek – en förstudie Högskoleverkets rapportserie 2002:6 R	Rapporten belyser den vetenskapliga informationsförsörjningen och bibliotekens roll och kvalitetsarbete.
Metautvärdering av Högskoleverkets modell för kvalitetsbedömning av högre utbildning. Hur har lärosäten och bedömare uppfattat modellen? Högskoleverkets rapportserie 2002:20 R	Rapportförfattarna menar att Högskoleverkets kvalitetsgranskningsmodell har stora möjligheter att bli en framkomlig väg för utvärdering och utveckling av kvalitet i högskolan. Modellen kombinerar behovet av insyn och central kontroll med behovet av lokal utveckling och inflytande. Den bör dock förstärkas och förbättras på ett antal punkter. Dessa kan röra ett förtydligande av prioriteringen mellan de olika syftena med modellen. I detta sammanhang ställs också frågan om för vem utvärderingsrapporterna skrivs.
Befordringsreformen 1999: Ekonomiska effekter. Delrapport III Högskoleverkets rapportserie 2002:33 R	I delrapporten kartläggs de ekonomiska och administrativa konsekvenserna av reformen för lärosätena. Anställningsförhållanden och lönesättning för befordrade professorer skiljer sig från dem för professorer som anställts i ett utlysningförfarande. De flesta befordrade har i stort sett kvar sina tidigare arbetsuppgifter. Att åstadkomma mer forskningsanknytning i grundutbildningen – vilket var ett av målen med reformen – har sannolikt hittills misslyckats. Skälet är att resurser inte tillförts, annat än i undantagsfall.
The National Reviews of Swedish Higher Education. Report by the International Advisory Committee to the National Agency for Higher Education in Sweden Högskoleverkets rapportserie 2002:38 R	I rapporten lämnar Högskoleverkets internationella rådgivande grupp, "Advisory Board", sina synpunkter på verkets sätt att kvalitetsgranska. Några rekommendationer är att ge klarare anvisningar för institutionernas självvärderingar och att i de nationella utvärderingarna bättre ta tillvara de erfarenheter som nås i lärosätesbedömningarna.
Hur har det gått? Högskoleverkets kvalitetsgranskningar år 2001. How did things turn out? The National Agency's Quality Audits and Evaluations 2001. ISBN 91-88874-84-2	Rapporten innehåller en redovisning av arbetet med kvalitetsarbetsbedömningarna – hur långt har lärosätena kommit, hur kan arbetet med granskningarna fortsätta? – samt erfarenheter från metod och utvärderingsprocess för ämnes- och programutvärderingarna i det nya kvalitetsgranskningsystemet. Rapporten avslutas med en redovisning av förhållanden som verket vill uppmärksamma regeringen på.

Under år 2002 har 10 ämnes- och programutvärderingar genomförts. Totalt har 130 bedömare ingått i utvärderingarnas bedömargrupper. Könsfördelningen har varit 49 kvinnor och 81 män. I grupperna har ingått 24 studenter och 15 doktorander. 17 av bedömarna kan karakteriseras som avnämare. 38 bedömare har kommit från andra länder än Sverige, framför allt de övriga nordiska länderna. 42 procent av ämnesexperterna har utgjorts av internationella experter. Jämfört med tidigare år har betydligt fler kvinnliga doktorander ingått som bedömare. En annan skillnad är att fler bedömare från mindre lärosäten har ingått i bedömargrupperna. Den stora skillnaden rör dock avnämarrrepresentanterna. Antalet avnämare totalt har ökat. År 2001 fanns 2 avnämare med i bedömargrupperna, under år 2002 har de varit 17 stycken. De har framför allt funnits med inom utvärderingen av högskoleingenjörsutbildningarna, men också utvärderingarna i miljöämnen, antikens kultur och samhällsliv samt egyptologi, arkeologi, kemi samt utvärderingen av sjöbefälsutbildningarna har haft avnämare med i bedömargrupperna.

Att avnämarrrepresentanter ingår i bedömargrupperna är ett sätt att beakta avnämarnas och andra berörda yrkesorganisationers synpunkter. Ett annat har varit att bjuda in dem till de återföringskonferenser som avslutar varje utvärdering. Vid återföringskonferensen för utvärderingen av företagsekonomi t.ex. fanns som särskild programpunkt "Utbildningen i företagsekonomi ur ett avnämarperspektiv" med representanter från olika typer av avnämare. Dessutom fanns representanter med från Civilekonomerna och från Sveriges ekonomföreningars Riksorganisation.

Att Högskoleverket begärt in handlingsplaner vid allvarlig anmärkning är exempel på ytterligare ärenden som initierats med anledning av utvärderingarna. I åtta fall har examensrätten ifrågasatts, i nio fall har utbildningar fått allvarlig anmärkning. I något fall har verket beslutat att ta initiativ till en uppföljning i en specifik fråga.

Utvärderingarna har också lett till att frågor av tillsynskaraktär uppmärksammas. Utvärderingen av utbildningar till sjöingenjörs- och sjökaptensexamen ledde till att verket inom ramen för den ordinarie tillsynsverksamheten kommer att följa upp Högskolans i Kalmar hantering av möjligheten för studerande på de fyraåriga utbildningarna att ta ut en maskintekniker- respektive styrmansexamen efter 70 uppnådda poäng.

Studentspeglarna är sedan 2001 ett komplement till de utvärderingar som Högskoleverket gör på regeringens uppdrag. Undersökningen, som har genomförts i form av en enkät bland 15 440 studenter, skall ge svar på frågor om i vilken utsträckning den högre utbildningen främjar lärande och personlig utveckling. Studenterna uttrycker sammantaget en mycket positiv inställning till sin utbildning och sin högskola. Däremot anser en majoritet av studenterna att högre utbildning inte i någon större utsträckning bidrar till engagemang i samhällsfrågor.

Arbetet med att utveckla metoderna för kvalitetsgranskningarna fortsätter. Högskoleverkets internationella rådgivande grupp, "Advisory Board", har fortsatt lämna synpunkter till verket, dels vid seminarier med medarbetare från verket, dels i en rapport. Den av verket initierade

utvärderingen av hur lärosäten och bedömare uppfattar Högskoleverkets modell för kvalitetsbedömning har publicerats. Utvärderingens resultat har presenterats bl.a. vid ett av verket anordnat seminarium för kvalitetsansvariga vid lärosätena. Förutom detta seminarium har ett seminarium med studenter som medverkat som bedömare genomförts. Ett av syftena med seminarierna var att samla kunskap om erfarenheterna av verkets granskningar. Ytterligare sådan information får verket vid de återföringskonferenser som hålls några månader efter publicerad utvärderingsrapport. Dessutom sker ett kontinuerligt samråd med lärosätena. Verket genomför olika typer av uppföljningar t.ex. av sammansättningen av bedömargrupperna. Verkets studentinformation på www.studera.nu har också utvärderats och formerna för studentinformationen har utvecklats. Verket har genomfört ett projekt om C- och D-uppsatser som bedömningsunderlag och dessutom låtit göra en utredning om resultatdelen i utvärderingarna. Verket följer den nationella och internationella utvecklingen inom området, bl.a. genom medverkan i såväl nordiska som europeiska nätverk. Verket har t.ex. medverkat i ett nordiskt projekt om ackreditering av utvärderingsorganisationer.

Exempel på konkreta förändringar som genomförts är att anvisningarna för självvärdering har reviderats. Vidare har samtal med rektor/fakultetsföreträdare införts vid platsbesöken. Verket har fördjupat strävan att publicera mer fokuserade utvärderingsrapporter. Verket har vidare beslutat att i verkets beslut om utvärdering av ett ämne inte lämna allvarliga anmärkningar utan, i de fall det är nödvändigt, enbart ifrågasätta examensrätten. Studentinformationen på www.studera.nu är utbyggd med mer information än tidigare. Ett särskilt utbildningsmaterial för bedömarna har tagits fram.

Under 2002 har ämnet socialt arbete utvärderats. Arbetet får ses som metodutveckling i den bemärkelsen att utvärderingen inte endast omfattar grund- och forskarutbildning utan också forskning i ämnet. Utvärderingen är genomförd i samarbete med Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS). Parallellt med utvärderingen löper en utredning med anledning av ett regeringsuppdrag till verket. Utvärderingsrapporten publiceras i början av 2003.

De uppföljningskonferenser som hålls några månader efter publicerad utvärderingsrapport har givit information om hur verkets granskningar har bidragit till kvalitetsutvecklingen vid landets lärosäten. Under året har sju återföringskonferenser hållits. De handlingsplaner som begärts in vid allvarlig anmärkning vittnar också om förändringar. Dessa kan vara att anställa fler lärare, öka samverkan med andra lärosäten, ta initiativ till nationella doktorandseminarier och till nationella ämneskonferenser, men också planer på att lägga ned en utbildning.

I den lägesrapport från Högskoleverkets kvalitetsgranskningar, som överlämnas till regeringen i april 2003, kommer verket att sammanfatta och analysera sina iakttagelser avseende de kvalitetsbedömningar verket har gjort. Verket kommer i denna rapport även att närmare redogöra för hur verkets granskningar har bidragit till kvalitetsutvecklingen vid landets lärosäten.

Mål 2

- Högskoleverket skall intensifiera arbetet med att genomföra utvärderingar och bedömningar av lärosätenas kvalitetsutvecklingsarbete. Verkets slutsatser och rekommendationer skall vara en del i underlaget för statsmakternas respektive universitetens och högskolornas åtgärder för att förbättra kvaliteten inom utbildning och forskarutbildning.

Återrapporteringskrav

- Senast den 12 april 2003 inkomma till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med en samlad redovisning av genomförda lärosätesbedömningar tillsammans med en konsekvensbeskrivning för 2003 samt göra en jämförelse i förhållande till 2001.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är god. Högskoleverket har under året genomfört 14 kvalitetsarbetsbedömningar (se tabell 5). Arbetet följer den uppgjorda tidsplanen. En uppföljning av den tidigare genomförda utvärderingen av vissa kvalitetsaspekter har satts igång.

Återrapportering

En samlad redovisning och konsekvensbeskrivning kommer att lämnas senast den 12 april 2003.

Mål 3

- Högskoleverket skall för att förbättra kvaliteten vid universitet och högskolor genomföra prövningar av examenstillstånd och prövningar av vetenskapsområden.

Återrapporteringskrav

- Återrapportera vilka olika kategorier av ärenden som har inkommit och avgjorts om: prövning av examenstillstånd, prövning av vetenskapsområden, samt andra större prövningar.
- Redogöra för den totala kostnaden för respektive ärendekategori.
- Kort beskriva om och hur verket bedömer att prövningarna har förbättrat kvaliteten vid lärosätena.
- Redovisa vilka ytterligare ärenden som initierats av verket mot bakgrund av detta.
- Redovisningen skall där så är relevant lämnas för de senaste tre åren och större förändringar mellan åren skall analyseras och kommenteras.

Tabell 8. Genomförda prövningar av examens-
tillstånd, resultatet av prövningarna samt totala
kostnader (mkr).

	2002	2001	2000
Prövning av examenstillstånd			
Högskolor med offentlig huvudman	28	57	43
varav resultatet blev bifall	(25)	(49)	(29)
varav resultatet blev avslag	(3)	(8)	(14)
Enskilda utbildningsanordnare	8	9	9
varav resultatet blev bifall ¹²	(8)	(8)	(8)
varav resultatet blev avslag ¹³	(0)	(1)	(1)
Summa prövningar	36	66	52
Totala kostnader	3,2	6,0	4,4

12. Avser Högskoleverkets förslag till regeringen.

13. Avser Högskoleverkets förslag till regeringen.

Tabell 9. Genomförda prövningar av vetenskaps-
områden samt totala kostnader (mkr)

	2002	2001	2000
Antal prövningar av vetenskaps- områden	1	1	1
Totala kostnader	0,7	0,5	0,5

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är god. Högskoleverket har under 2002 avslutat trettiosex prövningar av examenstillstånd samt en prövning av vetenskapsområde.

Återrapportering

Prövningarna av examenstillstånd har framför allt avsett två kategorier av utbildningar: dels yrkesexamina på vårdområdet, dels generell magisterexamensrätt. Inom vårdområdet utmärker sig prövningar av röntgensjuksköterskeexamen vilka omfattat åtta ansökningar. Föregående års omfattande prövningar av ansökningar om psykoterapeutexamen har under året reducerats till två ärenden. Fortfarande är det endast enskilda utbildningsanordnare som ansökt om psykoterapeutexamen. Under året har den bedömargrupp verket anlitat för dessa prövningar överlämnat en rapport till verket med de erfarenheter gruppen dragit av bedömningsarbetet. Man tar där upp bl.a. frågor om klinisk förankring, egenerapi, teoretiska inslag i utbildningen samt föreslår en översyn av hur psykoterapeututbildningen skall bedrivas i framtiden. En omfattande prövning av generell magisterexamensrätt genomfördes under året. Fjorton lärosäten ansökte, två av dessa fick avslag.

Antalet avslutade prövningar av examenstillstånd, uppdelat på högskolor med offentlig huvudman och enskilda utbildningsanordnare, framgår av tabell 8. Av tabellen framgår också resultatet av prövningen samt kostnaden. Antalet genomförda prövningar från statliga högskolor har minskat jämfört med tidigare år. Antalet ansökningar som fått avslag har minskat.

Under året har tre uppföljningar av tidigare beslut om examensrätt genomförts. Samtliga tre beviljades fortsatt examensrätt. Uppföljningarna visar att kvaliteten i utbildningarna har förbättrats. De brister som påtalats har åtgärdats.

Av tabell 9 framgår att Högskoleverket genomfört en prövning av vetenskapsområde under 2002. Prövningen gällde Mitthögskolans ansökan om humanistiskt-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde. Sedan föregående prövning år 2000 har organisatoriska förändringar genomförts, uppbyggnaden av mer samlade forskningsmiljöer påbörjats och antalet professorer och docenter har ökat inom humaniora och samhällsvetenskap. Verket bedömde dock att högskolan inte uppfyller kraven för att erhålla vetenskapsområdet. Av tabellen framgår också att kostnaden för prövningen uppgick till 0,7 mkr.

Högskoleverket har inte genomfört några andra större prövningar under 2002.

Inga ytterligare ärenden har initierats av verket med anledning av prövningar av examenstillstånd eller prövningar av vetenskapsområden.

Särredovisning av uppdrag till Högskoleverket om trilateralt samarbete för utveckling av högre utbildning i matematik och naturvetenskap (LUMA)

LUMA är ett samarbetsprojekt mellan Finland, Ungern och Sverige vilket syftar till att utveckla högre utbildning i matematik och naturvetenskap. Regeringen har uppdragit åt Högskoleverket att administrera det svenska deltagandet i projektet. I regeringsuppdraget anges att uppdraget skall särredovisas i årsredovisningarna för 2001–2003. Verkets kostnader för projektet framgår av tabell 10.

Sammantaget har sju matematik- och fyra kemiinstitutioner deltagit i utvärderingsprojektet. Från Sverige deltog sammanlagt fem institutioner. Utvärderingen visar att svenska, finska och ungerska högskoleutbildningar håller hög klass. Gemensamt för alla institutioner, oavsett land, är problemen med balansen mellan undervisning och forskning. Ett annat gemensamt problem är att studenterna har allt sämre förkunskaper i matematik från gymnasiet. Studenter som går lärarutbildningen i Finland och Ungern får en högre kompetens än i Sverige. Av kemiutvärderingen framgår att de pedagogiska frågorna måste uppmärksammas mer i alla tre länderna. I den utvärderingen betonas också vikten av de laborativa momenten i utbildningen. Två slutrapporter, en för matematik och en för kemi, har publicerats i projektet. (Final report of the project "Development of University Education in Mathematics and Exact Sciences via Trilateral Co-operation, Finland – Hungary – Sweden", Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper, 33:2002 Mathematics, 34:2002 Chemistry). Ett slutseminarium har hållits.

Tabell 10. Högskoleverkets kostnader för LUMA (mkr)

	2002	2001	2000
Kostnader för LUMA	0,7	0,5	–

Tabell 11. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2002	2001	2000
Tillsyn av universitet och högskolor	6,5	6,0	4,0
Kanslistöd till ÖNH och HAN	5,6	5,5	5,9
Summa Tillsyn	12,1	11,5	9,9

2. TILLSYN

Högskoleverket svarar för tillsyn av universitet och högskolor genom att följa upp och granska deras tillämpning av lagar och förordningar. Tillsynens syfte är att bidra till ökad rättssäkerhet för den enskilde genom att påpeka och diskutera brister och problem med det berörda lärosätet. Verket genomför även tillsyn på regeringens uppdrag eller efter att organisationer eller enskilda personer har uppmärksammat brister och problem. Verket svarar också för kanslistöd till Överklagandenämnden för Högskolan (ÖNH) och Högskolans avskiljandenumnd (HAN).

Mål

- Högskoleverket skall bidra till att lärosätenas efterlevnad av lagar och förordningar förbättras genom att utöva tillsyn över verksamheten som bedrivs vid universitet och högskolor. Genom denna tillsyn skall allmänhetens och enskilda individers behov, intressen och rättigheter i förhållande till högskolesystemet tillgodoses.

Återrapporteringskrav

- Redovisa vilka och hur många tillsynsärenden av principiell betydelse för universitet och högskolor som handlagts under året samt vilka av dessa ärenden som föranletts av signaler från exempelvis verkets egen uppföljnings- och utvärderingsverksamhet eller från utomstående aktörer.
- Redovisa vilka åtgärder som berörda universitet och högskolor vidtagit med anledning av tillsynsverksamheten samt vilka ytterligare ärenden som initierats mot bakgrund av genomförd tillsyn.
- Redovisa kostnaden för tillsynen totalt och fördelad på olika slag av tillsynsärenden. Redovisningen skall göras för de senaste tre åren och större förändringar mellan åren skall analyseras och kommenteras.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är god. Tillsynsverksamheten har utvecklats väl och har fått uppmärksamhet både i medier och inom sektorn. Antalet inkomna och avgjorda ärenden har ökat under året. I allt väsentligt har tillsynsfrågorna handlat om den enskilde studentens rättssäkerhet. Högskoleverket har under året gjort tre tillsynsbesök. Verket har besökt Växjö universitet, Högskolan i Kalmar och Högskolan i Halmstad. Inför besöken har ett omfattande frågematerial tagits fram. Viktigare beslut från tillsynsverksamheten under perioden 2000–2001 har sammanställts och publicerats i en rapport, som har skickats till samtliga lärosäten och studentkårer. Sammanställningen skall kunna användas

som hjälpmedel för lärosätenas ledning och personal vid tillämpningen av de regler som gäller för verksamheten, men även kunna användas av de enskilda studenterna och deras företrädare. I enlighet med vad som utlovades i verkets rapport ”20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet” (Högskoleverkets rapportserie 2001:27 R), har verket den 16 oktober 2002 hållit en konferens där bl.a. ledamöter i disciplinnämnder gavs tillfälle att diskutera tillämpningsproblem och behov av ändringar av disciplinreglerna. Verket har sammanställt alla beslut fattade under 2001 av disciplinnämnder vid universitet och högskolor med staten som huvudman samt domar från överinstanser för samma tidsperiod. Vad gäller effekterna av verkets tillsyn, har lärosätena vid samtliga tillfällen godtagit verkets bedömningar och ändrat den regel-tillämpning som verket har kritiserat. Verket har i ökad utsträckning informerat om sina ställningstaganden i tillsynsärenden både genom användande av Internet och genom nyhetsbrevet Studenträtt, som har kommit ut med två nummer under året. Verket har vidare deltagit i bl.a. Sveriges Förenade Studentkårers konferens- och utvecklingsdagar samt informerat om tillsynsverksamheten vid bl.a. så kallade kårdagar.

Återrapportering

I tabell 12 redovisas kostnaden för tillsynen totalt och fördelad på olika slag av tillsynsärenden för de senaste tre åren. De ökade kostnaderna går att hänföra till en successivt ökad bemanning och därmed fler avgjorda ärenden m.m.

I tabell 13 redovisas antalet regeringsuppdrag, egna projekt samt enskilda ärenden m.m.

Under året har sexton tillsynsärenden av principiell betydelse för universitet och högskolor handlagts. Av tabell 14 framgår vilka dessa ärenden är, hur ärendena har initierats, vilka åtgärder som berörda universitet och högskolor vidtagit med anledning av tillsynsverksamheten samt vilka ytterligare ärenden som initierats mot bakgrund av genomförd tillsyn.

Tabell 12. Kostnader för regeringsuppdrag, egna projekt, enskilda ärenden m.m. (mkr).

	2002	2001	2000
Regeringsuppdrag och remisser	0,3	1,3	0,1
Egna projekt	2,4	1,6	0,6
Enskilda ärenden	3,7	3,0	3,1
Författningssamling	0,1	0,1	0,2
Summa kostnader	6,5	6,0	4,0

Tabell 13. Regeringsuppdrag, egna projekt, enskilda ärenden m.m.

	2002	2001	2000
Genomförda regeringsuppdrag	–	1	1
Pågående regeringsuppdrag	–	–	–
Genomförda egna projekt	6	3	5
Pågående egna projekt	3	5	2
Avgjorda enskilda ärenden	129	108	94
Besvarade remisser	10	5	4

Tabell 14. Ärenden under 2002 där Högskoleverket gjort principiella uttalanden.

Ärende	Verkets bedömning	Resultat av tillsynen
Särskilda organ för lärarutbildning. Högskoleverket tog initiativ till projektet.	Högskoleverket utreder hur universitet och högskolor tillämpar reglerna om särskilda organ för lärarutbildning. I rapporten sammanfattas redovisningar från tjugotvå universitet och högskolor med lärarutbildning. Utredningen visar att alla lärosäten utom ett har ett särskilt organ för lärarutbildning. Omfattningen på lärarutbildningen vid det aktuella lärosätet är inte stor. Reglerna gör dock inte undantag för lärarutbildning som är av mindre omfattning. Verket skall uppmärksamma regeringen på denna fråga. De brister verket i övrigt kunnat konstatera rör i huvudsak bestämmelserna i 3 kap. 7 a § högskoleförordningen, vilka upplevs som svårtolkade av många lärosäten. Sex av de tjugotvå lärosätena uppfyller kraven för de särskilda organen för lärarutbildning – Luleå tekniska universitet, Mitthögskolan, Högskolan i Gävle, Högskolan i Kalmar, Lärarhögskolan i Stockholm och Mälardalens högskola.	Högskolornas särskilda organ för lärarutbildning Högskoleverkets rapportserie 2002:41 R De universitet och högskolor som inte uppfyller kraven i högskoleförordningarna har anmodats att redovisa vilka åtgärder de tänker vidta senast 2003-03-01 reg.nr 31-4684-01, En skrivelse har 2002-12-10 skickats till regeringen i vilken verket påtalar vissa oklarheter.
Utbytesstudenter inom Erasmus och deras rättssäkerhet. Högskoleverket tog initiativ till projektet.	I rapporten tittar Högskoleverket på vissa frågor som har betydelse för Erasmusstudenternas rättssäkerhet. Verket konstaterar att det främst är frågor som rör antagning och tillgodoräknande, som kan välla problem för dessa studenter. För att en Erasmusstudent skall anses som en student enligt högskoleförordningen, och därmed ha de rättigheter och skyldigheter som andra studenter har, måste han eller hon vara antagen till högskoleutbildning enligt de regler som gäller. Eftersom Erasmusstudenters – och även andra utbytesstudenters – högskolestudier grundar sig på avtal föreslår verket att en regel införs i högskoleförordningen som säger att studenter som är här till följd av avtal om utbyte med utländskt lärosäte, skall anses antagna till högskoleutbildning. Därmed blir de studenter i formell mening. Verket tar i rapporten också upp frågan om tillgodoräknande och hur detta skall kunna underlättas för studenten. Vidare berör verket frågor om bl.a. studentkårsavgifter och försäkringar.	Utbytesstudenter inom Erasmus och deras rättssäkerhet Högskoleverkets rapportserie 2002:42 R Rapporten med förslag till förordningsändringar har skickats till regeringen. Vidare har rapporten skickats till alla lärosäten.
Universitetens diarieföring. Högskoleverket initierade ärendet med anledning av ett beslut från Justitiekanslern.	Högskoleverket konstaterar att lärosätena sinsemellan har olika diarieföringssystem som förs med hjälp av automatisk databehandling och att det är svårt att utifrån beskrivningarna bilda sig en uppfattning om vilka system som i praktiken är mest användarvänliga och som på ett lättillgängligt och enhetligt sätt tillgodoser allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar. Flera universitet har också uppgett att systemen befinner sig i ett utvecklingskede. Verket finner inte skäl att förorda något diarieföringssystem framför något annat.	Beslut 2002-12-18, reg.nr 31-918-99 Högskoleverket kommer vid sina tillsynsbesök att följa upp universitetens och högskolornas hantering av allmänna handlingar.
Ansvar för forskning och forskarutbildning. En anställd gjorde anmälan.	Högskoleverket konstaterar att Göteborgs universitets organisation för det medicinska vetenskapsområdet (Sahlgrenska akademien) strider mot högskolelagens regel om att fakultetsnämnd skall ansvara för forskning och forskarutbildning.	Beslut 2002-02-19, 2002-07-02 och 2002-12-11, reg.nr 31-3902-01 Göteborgs universitet har ändrat organisationen i enlighet med verkets påpekanden och i skrivelse till regeringen begärt att regeringen skall vidta åtgärder för att möjliggöra den ursprungliga organisationen. Regeringen har ännu inte tagit ställning till universitetets begäran.
Förlorad plats på kurs. En student gjorde anmälan.	Högskoleverket kritiserar Högskolan på Gotland för bristfällig handläggning. Högskolan krävde att studenter som antagits måste närvara vid första kurstillfället för att få delta i en kurs. En student kontaktade högskolan för att efterfråga om han kunde bekräfta sin närvaro på det första kurstillfället på annat sätt. En vecka efter det första kurstillfället hade studenten inte fått svar på sin förfrågan och förlorade sin plats på sommarkursen. Verket konstaterar att högskolan borde ha kontaktat studenten innan högskolan tog ställning till om han skulle förlora sin plats eller inte.	Beslut 2002-02-21, reg.nr 31-2617-02 Högskolan har förtydligat sin information i katalog och välkomstbrev för att förhindra en upprepning av det inträffade.
Utestängning från undervisning. En student gjorde anmälan.	En lärare vid Uppsala universitet hindrade en student från att delta i undervisningen. Högskoleverket konstaterar att ett universitet endast kan hindra en student från att delta i undervisning genom att tillämpa högskoleförordningens disciplinregler och ställer sig kritiskt till lärarens agerande och till universitetets acceptering av åtgärden.	Beslut 2002-02-28, reg.nr 31-1193-01

Ärende	Verkets bedömning	Resultat av tillsynen
Bristande rättssäkerhet vid antagning och examination. En studentkår gjorde anmälan.	Högskoleverket kritiserar Örebro universitet för sin handläggning av ett ärende om antagning till en påbyggnadskurs. Universitetet underlät först att över huvud taget pröva om en sökande kunde beviljas undantag från behörighetsvillkoren. När universitetet senare väl gjorde en sådan prövning, dokumenterades inte beslutet. Universitetet lämnade inte heller någon överklagandehänvisning. Verket anser även att det fanns stora brister i dokumentationen av en muntlig examination och om hur studenterna underrättades om resultatet.	Beslut 2002-02-28, reg.nr 31-2434-01 Högskoleverket har förutsatt att Örebro universitet ser över sina rutiner för handläggning av antagningsärenden, liksom rutinerna kring muntlig examination.
Antagning till "förberedande forskarutbildning" m.m. vid Karolinska institutet (KI) m.fl. Högskoleverket tog – efter att ha tagit del av information på KI:s hemsida på Internet – initiativ till ärendet.	Högskoleverket drar av informationen på hemsidan slutsatsen att den aktuella "forskarförberedande" utbildningen varken utgör grundläggande högskoleutbildning eller forskarutbildning. Verket konstaterar att det saknas möjlighet att anta sökande till utbildning som betecknas som forskarutbildning utan att de sökande antas till en hel forskarutbildning omfattande 160 poäng enligt 8 kap. 2 § högskoleförordningen. Verket förutsätter att KI och övriga inblandade lärosäten (Örebro universitet, Högskolan Dalarna, Mitthögskolan och Mälardalens högskola) omgående vidtar åtgärder som förhindrar att beslut fattas i strid mot högskoleförfattningarna i samband med forskarskolans antagning till hösten 2002. Verket konstaterar vidare att det krav på treårig gymnasiekompetens i engelska som universitetet har ställt upp för särskild behörighet till forskarutbildning strider mot högskoleförordningens bestämmelser och förutsätter att KI tar bort kravet.	Beslut 2002-03-12 och 2002-11-26, reg.nr 31-480-02 KI har lyft ut den "forskarförberedande" utbildningen ur forskarskolan och bedriver numera utbildningen som fristående kurs inom grundutbildningen. Beträffande kravet på treårig gymnasiekompetens vid antagning till forskarutbildning, har KI vidtagit åtgärder i enlighet med verkets påpekande.
Inrättande av särskilt organ för lärarutbildning. En enskild person gjorde anmälan.	Kungl. Musikhögskolan (KMH) hade inte inrättat ett särskilt organ med ett samlat ansvar för lärarutbildning i enlighet med högskolelagens bestämmelser. Under ärendets handläggning vid Högskoleverket fattade högskolans styrelse dock ett nytt beslut, varigenom en nämnd med ett samlat ansvar i överensstämmelse med gällande regler inrättades. Vid valet av ledamöter till det särskilda organet hade dock samtliga lärare vid KMH deltagit, vilket Högskoleverket kritiserar eftersom det strider mot 3 kap. 7 a § andra stycket högskoleförordningen.	Beslut 2002-04-11 och 2002-12-10, reg.nr 31-3054-01 KMH har vidtagit åtgärder med anledning av verkets ställningstagande.
Uppdragsutbildning. Högskoleverket tog initiativ till ärendet.	Högskoleverket kritiserar Handelshögskolan vid Umeå universitet för att ha erbjudit uppdragsutbildning till en uppdragsgivare (Säljhögskolan), som i sin tur sålt utbildning till andra företag. Ett sådant förfarande gjorde det omöjligt för Handelshögskolan att göra någon bedömning av huruvida förutsättningarna i 4 § förordningen (1997:845) om uppdragsutbildning var uppfyllda. I praktiken fanns det inte heller någon garanti för att enskilda inte "köpte" sig utbildning.	Beslut 2002-04-29 och 2002-10-09, reg.nr 31-857-02 och 31-4498-02 Ett nytt avtal har upprättats mellan Handelshögskolan och Säljhögskolan som innebär att Handelshögskolan kan avgöra huruvida förutsättningarna i 4 § i förordningen är uppfyllda.
Utfärdande av ett bevis över en examen benämnd "Master of Science in Environmental Science" i strid mot examensordningen. En ungersk myndighet gjorde anmälan.	Högskoleverket ser synnerligen kritiskt på att Lunds universitet inte har tagit till sig den information som verket med anledning av tidigare ärenden har skickat till samtliga universitet och högskolor. Universitetet har fortsatt att utfärda examina med enbart beteckning Master of, utan att ange att det är fråga om en översättning. Verket förutsätter att universitetet i framtiden utfärdar examensbevis i enlighet med de beteckningar som finns i examensordningen.	Beslut 2002-05-14, reg.nr 31-2978-01 Universitetet har angett att det i fortsättningen kommer att utfärda ett tvåspråkigt examensbevis. Högskoleverket kommer att följa utvecklingen.
Utfärdande av ett bevis över en examen benämnd "Master of Science in Ergonomics" i strid mot examensordningen. En ungersk myndighet gjorde anmälan.	Högskoleverket kan inte undgå att kritisera Luleå tekniska universitet för att universitetet har saknat rutiner för att hålla sig informerat om dels gällande bestämmelser, dels verkets ställningstaganden som verket med anledning av tidigare ärenden har skickat till samtliga universitet och högskolor. Detta har lett till att universitetet har utfärdat en Master of, utan att ange att det är fråga om en översättning. Högskoleverket förutsätter att universitetet kommer i framtiden att utfärda examensbevis i enlighet med de beteckningar som finns i examensordningen.	Beslut 2002-06-06, reg.nr 31-3215-01 Universitetet har vidgått att fel har begåtts och angett att en översyn av rutinerna pågår.
Behörig beslutsinstans för beslut om beredning av anställningsärenden. En anställd gjorde anmälan.	Rektor för Luleå tekniska universitet hade fattat beslut om vilken struktur och sammansättning anställningsnämnder skulle ha. Rektor hade därmed tagit ställning till hur beredning av anställningsärenden skulle gå till, vilket strider mot högskoleförordningens regler.	Beslut 2002-09-24 och 2002-10-29, reg.nr 31-496-02 Innehållet i rektors beslut har inarbetats i anställningsordningen för beslut av universitetets styrelse.
Ändrat beslut om byte av studieort. En student gjorde anmälan.	Högskoleverket konstaterar att Karolinska institutet – när man upphävde sitt tidigare beslut om byte av studieort – inte kan anses ha handlat i strid mot den praxis som gäller för när ett gynnande förvaltningsbeslut får ändras till den enskildes nackdel.	Beslut 2002-09-24, reg.nr 31-582-02

Ärende	Verkets bedömning	Resultat av tillsynen
Ändrad utbildningsplan. En student gjorde anmälan.	Högskoleverket anser att det är beklagligt att Lunds universitet inte följt sin egen riktlinje som innebär att den student som så önskar skall ha möjlighet att slutföra en påbörjad utbildning i huvudsak enligt den utbildningsplan som gällde när studenten genomgick utbildningen.	Beslut 2002-10-15, reg.nr 31-3113-01 Högskoleverket kommer att följa utvecklingen.
Uppdragsutbildning i strid mot gällande bestämmelser. En studentkår gjorde anmälan.	Högskoleverket konstaterar att Lärarhögskolan i Stockholm har tecknat avtal med ett rättssubjekt som inte får vara uppdragsgivare till utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl. För detta kan Lärarhögskolan inte undgå kritik. Verket erinrar högskolan om skyldigheten att enligt 6 § förordningen om uppdragsutbildning skriftligen underrätta verket om uppdragsutbildning som omfattar mer än 40 studieveckor.	Beslut 2002-10-15, reg.nr 31-4155-01 Högskoleverket kommer att följa utvecklingen.
Brister i kursplan och utelämnande av överklagandehänvisning. En student gjorde anmälan.	Högskoleverket konstaterar att ett beslut om bristande särskild behörighet för antagning till grundläggande högskoleutbildning kan överklagas enligt 12 kap. 2 § 4 högskoleförordningen. Verket kritiserar Göteborgs universitet för att inte ha lämnat någon överklagandehänvisning eller på annat sätt ha underlett studenten om hur denne kunde överklaga beslutet om bristande behörighet. Vidare får universitetet kritik för att de krav på särskilda förkunskaper och andra villkor som gällde för att bli antagen till kursen, inte hade angivits i kursplanen.	Beslut 2002-10-30, reg.nr 31-881-02 Högskoleverket har förutsatt att universitetet ser över sina kursplaner samt besluts- och överklaganderutiner.
”Förberedande forskarutbildning”. Den som bedrev studierna gjorde anmälan.	Högskoleverket kritiserar Lunds universitet för att ha erbjudit studier som varken utgjorde grundläggande högskoleutbildning eller forskarutbildning. Till följd härav omfattades den som bedrev studierna inte av högskoleförfattningarna och bestämmelserna där som skall garantera den studerandes rättssäkerhet.	Beslut 2002-11-06, reg.nr 31-1781-02 Högskoleverket kommer att följa utvecklingen.
Anställning som forskarassistent. Skrivelse från Göteborgs universitet.	Göteborgs universitet påpekade i en skrivelse till Högskoleverket att Vetenskapsrådets praxis vid tilldelning av stöd för forskarassistenttjänster innebär att lärosätet inte kan följa högskoleförordningens regler om anställningsförfarandet. Verket tog initiativ till en skrivelse till regeringen med begäran om en översyn av regelverket. Skrivelsen utformades i samarbete med Vetenskapsrådet.	Skrivelse 2002-12-11, reg.nr 30-4114-02 Regeringen har ännu inte tagit ställning till myndigheternas skrivelse.

3. UPPFÖLJNING OCH INFORMATION

Högskoleverket utvecklar, samlar in, bearbetar, sammanställer och analyserar data om högskolan. Detta sker bl.a. inom ramen för den officiella statistiken inom högskolesektorn. Verket utreder vidare högskolans verksamhet i förhållande till olika krav och förväntningar som ställs på högskolan och till viktiga tendenser i samhället. Detta görs ur både ett nationellt och ett internationellt perspektiv. Verket genomför utredningar av aktuella frågor som har betydelse för högskolans utveckling.

Högskoleverket ansvarar för att öka kunskaperna om och intresset för högre utbildning och forskning. Det gör verket genom övergripande, saklig och lättillgänglig information om studier vid svenska universitet och högskolor samt genom information om studier utomlands. Informationen vänder sig till presumtiva studenter. Verket ansvarar vidare för vissa regler om tillträde till högskolan och för att informera om dessa, samt att administrera och utveckla högskoleprovet.

Verksamhetsgrenen Uppföljning och information omfattar också det svenska Enic/Naric-kontoret, bedömning av utländska utbildningar, ansvar för EG-direktivens tillämpning i Sverige samt bedömningar av godtagbar standard vid utländska universitet och högskolor.

Mål

- Högskoleverket skall bibehålla en kontinuerligt hög kvalitet på genomförda analyser och insamlingar av statistik avseende verksamheten vid universitet och högskolor.

Återrapporteringskrav

- Redogöra för hur Högskoleverket genomför sitt ansvar att tillhandahålla god statistisk information om verksamheterna inom högskolan.
- Redogöra för hur verket har arbetat med att: belysa högskolesektorns betydelse i ett regionalt och i ett nationellt perspektiv, efter samråd med Internationella programkontoret för utbildningsområdet redovisa och kommentera den internationella rörligheten bland lärare, forskare och studenter inom grund- och forskarutbildning.
- Leverera ett underlag till Högskoleverkets årsrapport som skall vara tillgängligt för Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 12 april 2002. Årsrapporten inklusive analyser skall vara tillgänglig senast den 30 maj 2002.
- Uppgifterna i årsrapporten skall, i de fall samma uppgifter ingår i de årsredovisningar som lärosätena inlämnar till regeringen, vara avstämda mot uppgifter i respektive lärosätes årsredovisning. Eventuella skillnader skall förklaras.
- Högskoleverket skall redovisa hur kravet på tillgänglighet m.m. enligt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken har uppfyllts.

Tabell 15. Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	2002	2001	2000
Summa Uppföljning och information	151,7	172,0	360,4

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är god. Arbetet med att förbättra kvaliteten på insamlingarna av statistiska data har fortsatt. Vad gäller personalstatistiken tar verket numera fram uppgifter ur befintliga register, istället för att samla in dem från varje enskilt lärosäte. Kvaliteten på analyser av personalen vid universitet och högskolor har också förbättrats så till vida att data kan redovisas mer detaljerat än tidigare på ämnesnivå. I övrigt läggs stor vikt vid att säkerställa kvaliteten på statistik och analyser.

Åtterrapporing

Vad gäller Högskoleverkets ansvar att tillhandahålla god statistisk information om verksamheterna inom högskolan har ökad vikt lagts vid att snabbt sammanställa och analysera nya data, och lägga ut dessa som promemorior med en särskild ingång på verkets hemsida på Internet. Under året har sexton sådana promemorior publicerats. Det innebär att den här typen av snabba rapporter har ökat med 45 procent sedan 2001. Större analyser publiceras även som tryckta rapporter. Data publiceras också i Årsrapporten, i Statistiska meddelanden (som utkom med fem nummer under året), i Nyheter & Debatt samt i den nationella uppföljningsdatabasen NU. Verkets särskilda statistiksida på Internet är även tillgänglig via Statistiska centralbyråns (SCB) hemsida för Sveriges officiella statistik och via portalen Svenska statistiknätet (ett nätverk med länkar till statistik hos ett tjugotal statistikansvariga myndigheter).

För att belysa högskolesektorns betydelse i ett regionalt och nationellt perspektiv har en databas för regional rekrytering byggts upp under året. Den nås via Högskoleverkets särskilda statistikångång på hemsidan. Analyser av den internationella rörligheten bland lärare och studenter ingår i verkets årliga uppföljning av verksamheten vid universitet och högskolor. Lärosätenas rapportering till verket kompletteras med uppgifter från CSN rörande utlandsstudier med studiemedel. Uppgifter finns bl.a. om in- och utresande studenter fördelade på olika utbytesprogram och s.k. free-movers, d.v.s. studenter som själva skaffar sig en studieplats utomlands. Från Internationella programkontoret inhämtas uppgifter om studenter i bl.a. Erasmus-programmet. Uppgifter om internationell rörlighet bland forskarstudier och lärare är fördelade på vetenskapsområde. Genom registerbearbetningar vid SCB finns nu även uppgifter om utvecklingen av antalet lärare vid universitet och högskolor som är födda utomlands.

Underlaget till Högskoleverkets årsrapport har gjorts tillgängligt för Regeringskansliet till den 12 april 2002. Årsrapporten inklusive analyser har också varit tillgänglig inom den i åtterrapporingenskravet fastställda tidsramen senast den 30 maj 2002.

I Högskoleverkets analyser av den ekonomiska redovisningen som lärosätena lämnar till verket korrigeras felaktigheter. Större avvikelser från lärosätenas årsredovisningar framgår av noter till de tabeller som redovisas i verkets årsrapport.

När det gäller Högskoleverkets arbete med att uppfylla kravet på tillgänglighet m.m. enligt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken, kan verket konstatera att omvärldens intresse för statistiska uppgifter och statistikbaserad information är fortsatt stort. För att öka användbarheten av kvantitativa data i olika beslutsprocesser, och för att möta efterfrågan på statistisk information, har ytterligare insatser gjorts för att öka tillgängligheten av den officiella statistiken. Vidare har, tillsammans med SCB, delar av universitets- och högskoleregistret utvecklats och gjorts allmänt tillgängligt via nätet.

Övriga återrapporteringskrav

- Belysa omvärldens krav och förväntningar på högskolesektorn genom att sammanställa fakta om aktuella trender inom arbetsliv och samhälle.
- Komplettera den statistiska uppföljningen av grundutbildningen och forskarutbildningen med beskrivningar av förändringar och trender på arbetsmarknaden utifrån tillgänglig statistik samt beskrivningar av hur antalet utbildade svarar mot dessa förändringar.
- Komplettera den statistiska bilden av utbildningsresultaten med uppgifter om studietidens längd och poängproduktion.
- Samverka med Statistiska centralbyrån (SCB) och andra myndigheter och organisationer i detta arbete, i syfte att skapa bättre former för redovisning av tillgång och tillskott av utbildade med olika inriktning och studieomfattning (examen, antal poäng, etc.).
- Årligen följa upp och redovisa viktiga förändringar som kan inverka på förutsättningarna att nå de examinationsmål som regeringen fastställt för olika utbildningar. Det är viktigt att verket skapar nya forum för dialog mellan högskolan och berörda avnämare och andra intressenter.
- Redovisa hur verket har utvecklat dels olika slag av underlag för bättre beskrivning av tillgång och tillskott av utbildade, dels den samverkan och dialog med andra berörda intressenter som skett under året.
- Redogöra för antalet inkomna och beslutade ärenden om bedömning av avslutade utländska högskoleutbildningar och om tillämpningen av internationella konventioner om erkännande av utländska utbildningar. Verket skall också bistå universitet och högskolor med expertkunskaper vid tillgodoräknande av utländsk högre utbildning. Den totala kostnaden för denna verksamhet skall anges.
- Redogöra för vilka aktiviteter som genomförts för information om tillämpningen av EG:s direktiv om ömsesidigt erkännande av examina, om tillämpningen av den s.k. konventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen, och om användningen av European Credit Transfer System (ECTS) enligt särskilda beslut. Den totala kostnaden skall anges.

- Ange kostnaderna för verkets information om högskoleverksamhet och om det samlade utbudet av utbildning vid universitet och högskolor.
- Redogöra för vilka åtgärder verket har vidtagit för att främja jämställdhet, NT-utbildning, internationalisering och samverkan mellan högskola och skolväsendet bl.a. via regionala utvecklingscentrum. Resultatet av åtgärderna och vilka kriterier verket har använt för t.ex. fördelning av medel till olika projekt, inklusive den totala kostnaden för denna verksamhet, skall också anges.

Åtterrapporering

Omvärldens krav och förväntningar på högskolan har blivit belysta genom sammanställning och analys av fakta om, och bedömningar av, aktuella trender om arbetsliv och samhälle, inklusive prognoser som görs av olika aktörer. Ett primärt syfte har varit att skapa överblick och därmed fungera som stöd för planeringen vid universitet och högskolor. Arbetet har sammanförts i en temaorganisation som har genomfört sex projekt.

Ett projekt har inletts med syfte att beskriva trender och förändringar på arbetsmarknaden med hjälp av tillgänglig statistik. En första sammanställning av prognoser m.m. gjordes i januari 2002. Där redovisades heltäckande prognoser från AMS och SCB:s prognosinstitut samt rapporter från NUTEK och Svenskt Näringsliv. Sammanställningen publicerades på arbetsmarknadssidorna på verkets hemsida. Denna sammanställning har sedermera uppdaterats.

För att skapa en översikt över vart studenterna tar vägen efter avslutad utbildning har Högskoleverket genomfört en kartläggning av lärosätenas arbete med att följa upp sina studenter. Under våren 2002 har samtliga lärosäten tillsänts en enkät om deras arbete med att följa upp sina studenter efter avslutad utbildning. Svaren har sammanställts, och en konferens på temat uppföljningar genomfördes i november 2002. Resultatet publiceras i början av 2003.

Sedan 2001 ingår uppgifter om poängproduktion i universitets- och högskoleregistret. Uppgifterna publiceras numera som en del av den löpande statistiken och kompletterar de nyckeltal som belyser grundutbildningens resultat vid olika lärosäten. Även genomströmning publiceras löpande i Statistiska meddelanden.

En utredning har genomförts av högskolans ingenjörsutbildningar, bl.a. grundad på resultaten av en enkätstudie riktad till före detta studenter på dessa utbildningar. Studien är fokuserad på rekrytering och genomströmning. Studien har presenterats för de ansvariga för högskoleingenjörsutbildningarnas utveckling på högskolorna, och responsen har varit att den utgör ett värdefullt underlag i det fortsatta arbetet. Ett samarbete har inletts med Ingenjörsvetenskapsakademien, i ett projekt med syfte att utveckla ingenjörsutbildningen.

En kartläggning har genomförts om relationen högskola – arbetsmarknad i andra länder via en sammanställning av andra länders studier på området.

Ett projekt har genomförts med syfte att öka omvärldens kunskap om vad högskolan erbjuder och om den nationella utvecklingen i högskolan. Det faktiska utbildningsutbudet beskrivs och analyseras, såväl i kvalitativa som i kvantitativa termer. Inom några områden – IT, lärarutbildning och vård – har mera fördjupad information tagits fram, bl.a. om tillgång och efterfrågan på högskoleutbildade. Informationen finns utlagd på Högskoleverkets hemsida, under rubriken Omvärld. "Arbetsmarknad" är verkets satsning på tvärsnittet högskola/arbetsmarknad. Härigenom bör enligt verkets mening finnas goda förutsättningar för en bred informationsspridning om utbildningsutbudet till omvärlden.

I syfte att bevaka utvecklingsriktningarna för högskolan och dess omvärld samt redovisa viktiga förändringar har en antologi publicerats med artiklar av olika skribenter utifrån olika perspektiv om den svenska högskolans utveckling den senaste tioårsperioden. Utifrån den övergripande frågan – åt vilken riktning högskolan är på väg – utgör rapporten ett diskussionsunderlag med det huvudsakliga syftet att formulera de rätta frågorna snarare än att finna de rätta svaren. De ämnen som tas upp i rapporten har använts som underlag vid diskussioner i olika sammanhang. Rapporten är ett led i arbetet med att skapa nya forum för dialog mellan högskolan och berörda avnämare och andra intressenter.

Högskoleverkets dialog med omvärlden har byggts upp och utvecklats. Här ingår myndigheter, organisationer m.fl. vilkas verksamhet är av betydelse för högskola–arbetsmarknad. Mycket tid har ägnats åt externa kontakter av skilda slag, såsom medverkan på konferenser och deltagande i seminarier som på olika sätt har berört relationen högskola–arbetsmarknad. I uppgiften har också ingått att representera verket i olika sammanhang med koppling till högskola–arbetsmarknad samt att informera om verkets arbete med detta perspektiv. I ett antal fall är kontakterna med myndigheter och organisationer institutionaliserade genom representation i referensgrupper och andra organ.

Under år 2002 har ett projekt utvecklats i samverkan med Statistiska centralbyrån för att på ett mera fördjupat sätt belysa övergången från universitet/högskola till arbetsmarknaden. SCB:s nya databas Louise utnyttjas för att ta fram indikatorer på etableringsframgång på arbetsmarknaden för olika grupper av högskoleutbildade. En första rapport kommer att publiceras i början av år 2003. Projektet kommer att gå vidare med en utökad analys. En sådan syftar till att belysa skillnader i etablering mellan olika grupper, t.ex. kvinnor och män, utländsk och svensk bakgrund, examinerade och ickeexaminerade.

Högskoleverket bedömer utländska högskoleutbildningar och yrkesutbildningar samt handlägger ärenden om tillämpningen av internationella konventioner om erkännande av utländska utbildningar. Omfattningen framgår av tabell 16. Verket anordnar regelmässigt konferenser för information om erkännandefrågor och deltar dessutom med insatser i konferenser och samlingar för högskolornas antagnings- och examenshandläggare. Särskilda insatser har gjorts för att föra ut information om ECTS (European Credit Transfer System) och Lissabonkonventionen till universitet och högskolor. Utöver detta har verket

Tabell 16. Akademiskt erkännande, yrkesmässigt erkännande, lärarbehörigheter, bedömning av godtagbar standard – antal ärenden samt totala kostnader (mkr).

	2002	2001	2000
Akademiskt erkännande			
Inkomna ärenden	1049	718	742
Avgjorda ärenden	1061	678	730
Yrkesmässigt erkännande			
Inkomna ärenden	2612	2062	1771
Avgjorda ärenden	2568	1961	1717
Lärarbehörigheter			
Inkomna ärenden	1069	940	704
Avgjorda ärenden	1153	862	464
Bedömning godtagbar standard			
Inkomna ärenden	294	394	264
Avgjorda ärenden	307	370	274
Totala kostnader	19,9	22,6	20,3

Tabell 17. Kostnader för tillämpningen av EG:s direktiv samt ECTS (mkr).

	2002	2001	2000
EG:s direktiv	0,3	0,3	0,3
ECTS	1,6	-	-
Summa kostnader	1,9	0,3	0,3

Tabell 18. Totala kostnader för information om högskoleverksamheten och det samlade utbudet (mkr)

	2002	2001	2000
Totala kostnader	12,8	13,0	12,4

Tabell 19. Fördelningskriterier för fördelning av statbidrag till TNC 2002

Grundvillkor:

För att en verksamhet skall komma ifråga för permanent verksamhetsstöd har följande grundvillkor ställts:

- Verksamheten skall syfta till att öka intresset för och insikterna i naturvetenskap och/eller teknik genom olika slag av interaktiva metoder.
- Verksamheten skall bedrivas kontinuerligt och med fast anknytning personal och skall till väsentlig del rikta sig till allmänheten.
- Verksamheten skall ha grundläggande ekonomisk stabilitet med varaktig lokal/regional förankring, exempelvis hos kommun, landsting, högskola och/eller näringsliv.
- Verksamheten skall vara en självständig enhet med egen årsvis redovisad budget, och ha drivits under dessa former under minst ett år.

Kvalitetskriterier:

Vid bedömningen av det permanenta bidragets storlek har hänsyn tagits till om verksamheten:

- har ett organiserat samarbete med högskola, skola, folkbildnings- eller andra kulturinstitutioner. Samarbete med och stöd till andra teknik- och naturvetenskapscentra har också bedömts positivt.
- betonar samband mellan människa, samhälle, teknik och natur samt tar fasta på aktuella samhällsfrågor i historiskt och kulturellt perspektiv.
- anlägger genusperspektiv på teknik och naturvetenskap.
- tillämpar mångfald i gestaltning och uttrycksformer och därvid beaktar estetiska dimensioner.
- redovisat formerna för och resultaten av genomförd utvärdering av verksamheten.

genomfört kompetensutvecklingsinsatser för ett tiotal lärosäten. Dessa insatser har haft formen av studiedagar med föreläsningar, seminarier och analys av högskolornas konkreta erkännandearbenden.

Bedömningsverksamheten har genomgått en kraftig utveckling under det senaste året. För att möta trycket av ett ökat antal ärenden har värderingsmetodik och arbetsorganisation förändrats. De olika bedömningar som genomförs, såväl som den ökande volymen bedömningsärenden, framgår av tabell 16.

Högskoleverket är behörig myndighet för erkännande av lärare med utländsk utbildning, och har även ett samordnande ansvar för övriga behöriga myndigheter. Omfattningen av lärarbedömningarna framgår av tabell 16. I ansvaret som "contact point" ingår även att besvara frågor om svensk högre utbildning från organisationer och myndigheter utomlands, samt att utfärda intyg för svenska medborgare som vill arbeta inom reglerade yrken i andra länder. I arbetsuppgiften ligger även utredningar av mera komplicerade bedömningar inom ramen för direktiven. Verket informerar dessutom om EG-direktiven i publikationer, såväl vid allmänna erkännandekonferenser som vid särskilda samlingar med aktörer på arbetsmarknaden och inom högskolesektorn. Kostnader för tillämpningen av EG:s direktiv samt ECTS, se tabell 17.

Kostnaderna för Högskoleverkets information om högskoleverksamhet och om det samlade utbudet av utbildning vid universitet och högskolor framgår av tabell 18.

För att främja jämställdhet inrättade Högskoleverket ett jämställdhetsråd 1998. Rådet består av sex externa ledamöter samt en sekreterare från verket. Jämställdhetsrådet har under det gångna året haft fem möten och fungerat som referensgrupp för verkets projekt och utredningar. Rådet har tagit initiativ till de två nedanstående projekten.

Under år 2001 påbörjades en skriftserie som behandlar genusforskning inom olika områden. Skriftserien syftar till att ge en första introduktion till genusperspektivet och riktar sig till universitetslärare och studenter utan förkunskaper om genusforskning. Under 2002 har två skrifter tagits fram inom teknikvetenskap samt socialantropologi. Ytterligare två skrifter är framarbetade under året, inom ämnena psykologi och kulturgeografi. Dessa skrifter trycks i början av år 2003.

År 1996 utkom rapporten "Värdering av kvinnors och mäns meriter vid tjänsteställning inom universitet och högskolor" (Ds 1996:14). Sedan studien genomfördes har stora förändringar skett av rutinerna vid tjänsteställning. Högskoleverket fann det därför intressant och relevant att göra en uppföljning av studien. De första resultaten redovisades i januari 2002. Förstudien visade att mer ingående analyser är nödvändiga och projektet har pågått under hela året. En kommenterad bibliografi över publikationer från samtliga nordiska länder samt en statistisk analys skall presenteras under år 2003.

I syfte att främja NT-utbildning har Högskoleverket sedan 1997 haft i uppdrag att fördela statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum (TNC). Fördelningskriterier framgår av tabell 19.

Ett antal TNC, ibland kallade Science Centers, har under de senaste åren vuxit upp i Sverige. De är resultat av lokalt engagemang och enskilda insatser samtidigt som de ofta har internationella förebilder. Idén med dessa centra är att på ett stimulerande sätt behandla naturvetenskapliga fenomen och teknik i olika former och därmed öka intresset för naturvetenskapens och teknikens möjligheter och villkor. Centren inbjuder sina unga och vuxna besökare att använda, undersöka och leka med de föremål och modeller de möter. De erbjuder inspirerande komplement till den mer formaliserade utbildningen, utan att i sig ersätta denna.

Ytterligare en uppgift för att främja NT-utbildning är naturvetenskap- och teknikprojektet (NOT). NOT är ett gemensamt uppdrag mellan Höskoleverket och Skolverket med syfte att öka intresset för naturvetenskap och teknik. Under 2002 har bl.a. ett nätverk skapats bestående av 67 s.k. NOT-kommuner, som visat intresse för att utveckla sitt arbete inom området. Projektet samverkar även med olika aktörer inom fältet; exempelvis stödjer NOT-projektet ett genomförande av en NO-biennal på fyra olika orter i landet under åren 2002–2003, där Nationellt resurscentrum för fysik står som huvudarrangör.

För att främja internationalisering ger Höskoleverket återkommande ut ett internationellt nyhetsbrev. Vidare uppmärksammas internationella aspekter i verkets rapporter där så är relevant.

Den totala kostnaden för Höskoleverkets främjande åtgärder framgår av tabell 20.

Tabell 20. Totala kostnader för främjande åtgärder (mkr)

	2002	2001	2000
Totala kostnader	26,3	25,9	25,0

Tabell 21. Högskoleprovets intäkter, kostnader och resultat m.m. (mkr)

	2002	2001	2000
Ingående balans	-3,2	0,7	7,1
Indragning av regeringen			-5,5
Intäkter	9,7	10,5	13,9
Kostnader	-13,9	-14,4	-14,8
Årets resultat	-4,2	-3,9	-0,9
Tillskott av anslagsmedel från regeringen	3,9		
Utgående balans	-3,5	-3,2	0,7
Antal anmälda till provet	77 922	84 300	112 000

4. SÄRREDOVISNING AV AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET: HÖGSKOLEPROVET

Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 3 kap. 2§ förordningen (2000:65) om årsredovisning och budgetunderlag skall avgiftsbelagd verksamhet särredovisas i resultatredovisningen. Högskoleprovet är en sådan verksamhet.

Högskoleprovet är helt avgiftsfinansierat. Provtagarnas anmälningsavgift är 300 kronor varav 175 kronor tillfaller universitet och högskolor som administrerar provgenomförandet och 125 kronor tillfaller Högskoleverket för konstruktion, rättning, utvecklingsarbete m.m.

Vid ingången av år 2002 var det ekonomiska resultatet för högskoleprovet ett underskott på 3 184 000 kronor, se tabell 21. Det negativa ekonomiska resultatet är en följd av att färre anmält sig till provet än de närmast föregående åren. 2002 anmälde sig 77 922 personer jämfört med 129 000 personer 1999. Nedgången i antalet anmälningar kan förklaras med att det numera finns flera möjligheter till konkurrenskomplettering av betygen och att ålderskullarna för provbenägna grupper är mindre än vad de var 1999. Tendensen med minskade ålderskullar kommer dock att vända i och med år 2003 enligt befolkningsstatistiken. Redan under hösten 2002 ökade antalet deltagare med 3 procent jämfört med hösten 2001.

Högskoleverket har kompenenserats av regeringen för underskottet till och med 2001. Högskoleverket har i särskilda framställningar (reg.nr 81-2247-01, 81-162-02) till regeringen anhållit om täckning av underskottet för 2001, om särskilda utvecklingsmedel samt om en långsiktig lösning av provets finansiering. Tillskottet av anslagsmedel på sammanlagt 3 867 000 kronor meddelades i regeringsbesluten U2002/2609/DK samt U2002/4651/UH. Den utgående balansen för 2002 blev därför ett underskott på 3 576 000 kronor. Regeringen har i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) uttalat att en av urvalsgrunderna för utbildningar som vänder sig till nybörjare även i fortsättningen skall vara resultat från högskoleprovet.

Högskoleverket har i budgetunderlaget 2004–2006 hemställt att regeringen täcker underskottet till och med år 2002 på 3 576 000 kronor samt att provavgiften höjs från 300 kronor till 400 kronor inför provet våren 2004, att höjningen börjar gälla från den 1 november 2003 och att 175 kronor av denna summa tillfaller Högskoleverket och 225 kronor tillfaller universitet och högskolor som administrerar provgenomförandet.

Organisationsstyrning

Återrapporteringskrav

- Höskoleverket skall ha ett kvalitetsutvecklingsprogram för sin verksamhet. Av redovisningen skall framgå de insatser som genomförts och de resultat som uppnåtts under 2002.

Återrapportering

Höskoleverkets interna kvalitetsprocesser har fortsatt och vidareutvecklats under året med utgångspunkt i plattformen, verkets kvalitetsutvecklingsprogram.

Den verksövergripande kontinuerliga uppföljningen av verksamheten har ytterligare systematiserats under året. En av verksamhetsgrenarna, "Tillsyn", har på Höskoleverkets initiativ genomgått en extern utvärdering. De slutsatser och rekommendationer som där framkom har diskuterats i styrelsen och beaktats i den fortsatta planeringen av tillsynsarbetet. Samtidigt gav utvärderarna tillsynsarbetet ett gott betyg när det gäller utvecklingen sedan utvärderingen av verkets verksamhet 1998.

Inom verksamhetsgrenen "Utvärdering" pågår ett intensifierat och kontinuerligt kvalitetssäkrings- och metodutvecklingsarbete. De externa oberoende forskarnas utvärdering av processen har presenterats och har jämte den rådgivande gruppens ("Advisory board") synpunkter beaktats i det fortsatta arbetet. Därtill har ett antal seminarier med berörda intressenter och studier genomförts i syfte att ytterligare följa upp verksamheten (för resultat och ytterligare beskrivning se avsnitt 1. Utvärdering).

Höskoleverket genomför årligen en analys av hur verket syns och uppfattas i media. Analysen avser bl.a. att besvara frågor om huruvida verket och dess verksamhet framställs positivt, neutralt eller negativt och hur väl verkets huvuduppgifter och den bild som ges av verket stämmer med den bild verket vill förmedla. Verket har enligt analysen 2002 ökat sin räckvidd med uppemot 25 procent jämfört med föregående period. Den neutrala publiciteten dominerade mediebilden. Det strategiska utvecklingsarbetet med medieverksamheten har därmed givit resultat. Med ledning av analysen har ett nytt åtgärdsprogram för följande års medieverksamhet antagits.

En förnyelse och omformning av Höskoleverkets hemsida har skett under året, i syfte att bättre anpassa hemsidans struktur och innehåll till verkets samtliga målgrupper och avnämare.

Regelbundna interna kunskapsseminarier i sakfrågor har genomförts under året, vilket leder till att kunskapen om olika verksamheter sprids

inom verket, till gagn för desamma. Bland annat har en seminarierie med utbildning i utvärderingsmetodik anordnats. Under året har även två kurser i rapportskrivning genomförts för verkets utredare.

Högskoleverket har under året anordnat ett mentorprogram i samarbete med Riksrevisionsverket. Sju personer från Högskoleverket deltog. Syftet var brett och anpassades efter medarbetarnas egna behov. Utvärderingen av programmet visar att satsningen var uppskattad och projektet kommer därför att få en fortsättning. Vidare har ett chefsutvecklingsprogram för nya chefer genomförts.

Uppdrag

- Högskoleverket skall vid nedanstående prognostillfälle redovisa utgiftsprognoser för åren 2002 till och med 2005 för samtliga anslag som verket disponerar. Vid prognostillfällena i maj och oktober behöver endast prognoser för 2002 och 2003 lämnas. Prognoserna skall kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle samt i förhållande till budgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna skall redovisas. Om möjligt skall prognoserna också månadsfördelas för innevarande år så att jämförelse kan göras med faktiskt utfall.

Prognoser, kommentarer och analyser har lämnats.

- Högskoleverket skall efter samråd med berörda myndigheter inkomma med en redovisning till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 10 april 2003, avseende en genomförd kartläggning av kompletterande högskoleutbildningar för utländska akademiker. Denna redovisning skall kommenteras och analyseras. Vidare skall en kontinuerlig uppföljning ske av antagningen av utländska akademiker till dessa utbildningar och av innehållet i utbildningarna. En första redovisning av detta skall ingå i redovisningen som lämnas den 10 april 2003.

Rapport kommer att lämnas den 10 april 2003

- Högskoleverket skall senast den 3 maj 2002 överlämna en redovisning av antalet helårsstudenter under budgetåret 2001 till Bonus Presskopia. Redovisningen skall avse alla statliga lärosäten, stiftelsehögskolorna samt vård- och viss annan utbildning som bedrivs av kommun eller landsting.

Högskoleverket har överlämnat en sådan redovisning till Bonus.

- Högskoleverket skall senast den 3 maj 2002 inkomma till Utbildningsdepartementet med en redovisning av antalet helårsstudenter i vårdutbildning under budgetåret 2000, exkl. uppdragsutbildning, som finansieras av landsting och kommuner.

Högskoleverket har lämnat en sådan redovisning.

- Höskoleverket skall utifrån lärosätenas årsredovisningar för perioden 1998–2001 sammanställa lärosätenas redovisning avseende tillgänglighet av fortbildning, vidareutbildning, distansutbildning och uppdragsutbildning. Sammanställningen skall inkludera en redovisning av de kommentarer som lärosätena lämnat i samband med redovisningen. Utifrån denna redovisning skall verket analysera och beskriva vilka ytterligare underlag som krävs från lärosätena för att med hjälp av framtida redovisningar kunna följa utvecklingen av högskolans roll i det livslånga lärandet. Arbetet skall ske i samråd med Statistiska centralbyrån (SCB) och redovisas senast den 15 oktober 2002.

Höskoleverket har lämnat en sådan redovisning.

- Höskoleverket skall senast den 31 mars 2003 inkomma till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med en redovisning av hur arbetet med att ta fram riktlinjer för hanteringen av kursklassificering genomförts, samt beskriva resultatet av detta arbete. Vidare skall eventuella utestående problem, och förslag till lösning av dessa, framgå.

En sådan redovisning kommer att lämnas senast den 31 mars 2003.

- Höskoleverket skall i samverkan med Statens skolverk medverka i lärosätenas arbete inför beslut om dimensionering av utbildning av lärare för undervisning i skolans tidigare och senare år. Förskolans, förskoleklassens, fritidshemmets, grundskolans, gymnasieskolans och vuxenutbildningens behov av lärare med specialpedagogisk kompetens och lärare i svenska som andraspråk samt lärare i teckenspråk skall särskilt beaktas.

Höskoleverket har den 30 september–1 oktober 2002 tillsammans med Statens skolverk anordnat en konferens om lärarutbildningens dimensionering. Konferensen, som är den fjärde i sitt slag, anordnas numera årligen. Årets konferens arrangerades i samarbete med Lärarutbildningskonventet och Göteborgs universitet. Samtliga universitet och högskolor som anordnar lärarutbildning deltog, liksom lärarnas fackliga organisationer, Svenska kommunförbundet och Utbildningsdepartementet. Som underlag för konferensen hade verken i samverkan tagit fram aktuell statistik av betydelse för lärarutbildningen och dess olika inriktningar.

- Höskoleverket skall tillsammans med universitet och högskolor samt Statistiska centralbyrån (SCB) utveckla enhetliga och över tiden hållbara nyckeltal för uppföljning av lärosätenas arbete med breddad rekrytering. För detta arbete skall lärosätena upprätta handlingsplaner med mätbara mål. Den breddade rekryteringen avses medföra att mångfalden kan öka och att den sociala snedrekryteringen kan minska. Verkets uppföljning av arbetet med breddad rekrytering vid lärosätena, bl.a. i form av redovisning

av nyckeltalen, skall redovisas senast den 30 maj 2002 respektive den 26 maj 2003 och sedan årligen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Redovisning har lämnats den 30 maj 2002 och redovisning kommer att lämnas den 26 maj 2003.

- Rådet för högskoleutbildning skall samla erfarenheter och stödja lärosätenas arbete med utveckling av former för dokumentation av pedagogisk meritering och karriärplanering för lärare i högskolan. Vidare skall rådet anordna kompetensutveckling för personer på strategiska positioner vid lärosätena. Rådet skall stödja lärosätenas arbete med att utveckla metoder för att använda genusperspektiv i undervisningen och vid utvecklandet av högskolepedagogiska kurser. I samband med årsredovisningen skall en särskild redovisning lämnas av hur rådet arbetat med detta uppdrag. Vidare skall en redovisning lämnas av hur rådets kostnader fördelats mellan olika verksamheter. Redovisningen skall beskriva hur rådet arbetat med att systematiskt informera om forskningsresultat i högskolepedagogik, samt hur rådet arbetat med utveckling av högskolepedagogiska kurser för lärare i högskolan.

Rådet för högskoleutbildning har i samverkan med SwED-net, ett nätverk för pedagogiska konsulter och motsvarande, inlett ett projekt om behovet av att inventera och sammanställa metoder för dokumentation av pedagogisk meritering, meritportföljer. I ett första skede gjordes en inventering av vilken typ av pedagogiska portföljer som finns vid lärosäten främst i Sverige, men även utomlands. Ambitionen är att i början av 2003 bygga upp en hemsida om pedagogiska portföljer, knuten till rådets webbplats.

Rådet för högskoleutbildning anordnar kompetensutveckling för personer på strategiska positioner vid lärosätena i samarbete med SwED-net och Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. En workshop har anordnats för rektorer, pedagogiska konsulter och andra på ledningsnivå. Workshopen resulterade bl.a. i anvisningar till Rådet för högskoleutbildning för hur den fortsatta kompetensutvecklingen bör bedrivas.

I arbetet med att stödja lärosätenas metodutveckling vad gäller användandet av genusperspektiv i undervisningen samt utvecklande av högskolepedagogiska kurser har Rådet för högskoleutbildning kartlagt projekt och andra insatser inom området som genomförts vid olika lärosäten i Sverige. Underlaget innefattar också en stor mängd rapporter och artiklar, samt diskussioner med personer med koppling till området. Underlaget utmynnade i ett antal rekommendationer till Rådet för högskoleutbildning:

- Bidra till någon form av elektroniskt forum där erfarenheter kan samlas in och där nya idéer kan födas och utvecklas.

Tabell 22. Verksamhetens kostnader (mkr)¹⁴

	2002	2001	2000
Utvecklingsprojekt Grundutbildning	7,6	9,6	11,5
Utvecklingsprojekt Forskarutbildning	4,2	1,8	–
Projekt Handledarutbildning	2,0	2,0	–
Miljöuppdraget	0,2	0,4	0,5
Medcal	0,8	0,6	0,5
Levande pedagogers sällskap	0,5	0,4	0,7
Lingcal	0,1	–	–
Utveckling av nya uppgifter för rådet	0,1	–	–
Rådsgemensamt	0,7	1,1	1,4
Informationsverksamhet	1,0	0,4	0,1
Övrigt, rådet	1,8	1,4	1,3
Förvaltningskostnader	5,9	5,7	5,6
Summa	24,9	23,4	21,6

14. Ovan redovisade kostnader avser kostnader för rådets olika verksamheter och inte styckkostnader.

- Samordna detta exempelvis med Nationella sekretariatet för genusforskning och Högskoleverkets jämställdhetsråd.
- Inom ramen för de ordinarie ansökningarna om stöd till pedagogisk förnyelse ge möjlighet till lärare att utveckla användningen av genusperspektiv i utbildningen.
- Bygga upp nätverk och sammanställa material kring genusperspektiv.
- Inrätta en grupp, underställd rådet, för att bidra till arbetet med att stödja användningen av genusperspektiv i utbildningen.
- Genomföra en konferens med ett tema inom området.

Flera av dessa är på väg att genomföras, exempelvis punkt 1 där Forum, som är en av rådet utvecklad webb-baserad diskussionsplattform, kan utgöra en grund. Även punkt 3 har kommit till uttryck genom ett särskilt utprop inför ansökningsomgången 2003.

I tabell 22 redovisas hur rådets kostnader fördelats mellan olika verksamheter. De särskilt redovisade uppdragen ovan återfinns i tabellen under posten Utveckling av nya uppgifter för rådet.

Rådet för högskoleutbildning har systematiskt informerat om forskningsresultat i högskolepedagogik, samt arbetat med utveckling av högskolepedagogiska kurser för lärare i högskolan. Under 2002 har rådet arrangerat ett antal s.k. rådsdagar på många av högskoleorterna i Sverige. Syftet med rådsdagarna är dels att redovisa lyckade utvecklingsprojekt, dels sprida information om pedagogisk utveckling samt inspirera till att söka medel från rådet. Under 2002 arrangerades fem sådana rådsdagar.

- Högskoleverket skall förbättra arbetet med att utveckla miljöledningssystem i enlighet med särskilda riktlinjer från Miljödepartementet. I samband med årsredovisningen skall en särskild rapport om miljöledningsarbetet inlämnas till Miljödepartementet med kopia till Utbildningsdepartementet.

En sådan rapport lämnas i samband med årsredovisningen.

- Högskoleverket skall ansvara för att samla in och sammanställa högskolesektorns redovisning av arbetet med miljöledningssystem och hållbar utveckling. En sammanställning av lärosätenas miljöledningsarbete samt en redovisning av hur Högskoleverket genomfört denna uppgift skall lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 maj 2003. Vidare skall av redovisningen framgå verkets bedömning av högskolesektorns arbete med miljöledningssystem.

En sådan rapport kommer att lämnas den 31 maj 2003.

- Högskoleverket skall följa det i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:UbU1, rskr. 2001/02:97) aviserade utbildningsuppdraget om särskilda lärarutbildningar (SÄL) under perioden 2002–2006, för att under 2007 göra en slutlig utvärdering som skall redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Högskoleverket har fortlöpande följt utbildningsuppdraget om särskilda lärarutbildningar (SÄL) sedan dess start vårterminen 2002. Verket kommer att lämna en delredovisning av utbildningsuppdraget i samband med årsredovisningen för 2003.

- Regeringen avser att, i enlighet med regeringens proposition Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15, bet. 2001/02:UbU4, rskr. 2001/02:98), ändra bestämmelserna i högskoleförordningen (1993:100) om grundläggande behörighet och särskild behörighet, så att lärosätena får skyldighet att fr.o.m. antagningen inför höstterminen 2002 göra en individuell bedömning av sökandenas förutsättningar att tillgodogöra sig sökt högskoleutbildning, dvs. pröva sökandes reella kompetens. Regeringen avser att uppdraga åt Högskoleverket att noggrant följa hur lärosätena tillämpar bedömningen av reell kompetens samt i anslutning till årsredovisningen redovisa erfarenheterna från högskolorna. Dessutom skall verket analysera och kommentera Överklagandenämndens för högskolan beslut i studentfrågor, främst antagningsfrågor (om otillräcklig behörighet eller avslag på begäran om undantag från behörighetsvillkor) samt ärenden om tillgodoräknande av kurs och examensärenden.

Uppdraget avseende reell kompetens har lämnats till Högskoleverket i regleringsbrevet för 2003 och skall redovisas den 11 april 2004. En sådan redovisning kommer att lämnas.

En analys inklusive kommentarer avseende Överklagandenämndens för högskolan beslut i studentfrågor, främst antagningsfrågor (om otillräcklig behörighet eller avslag på begäran om undantag från behörighetsvillkor) samt ärenden om tillgodoräknande av kurs och examensärenden kommer att lämnas i samband med årsredovisningen.

Finansiell redovisning

RESULTATRÄKNING (TKR)

	Not	2002-01-01 2002-12-31	2001-01-01 2001-12-31
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		154 637	149 540
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	12 161	12 635
Intäkter av bidrag	2	5 322	3 170
Finansiella intäkter	3	893	1 349
Summa		173 013	166 694
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-84 932	-77 817
Kostnader för lokaler		-17 960	-15 315
Övriga driftkostnader		-73 589	-76 568
Finansiella kostnader	5	-162	-170
Avskrivningar och nedskrivningar		-1 334	-825
Summa		-177 977	-170 695
Verksamhetsutfall		-4 964	-4 001
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		34 248	56 988
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		681	1 134
Lämnade bidrag		-34 929	-58 122
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	6	-4 964	-4 001

BALANSRÄKNING (TKR)

	Not	02-12-31	01-12-31
Tillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	7	2 715	1 689
Summa materiella anläggningstillgångar		2 715	1 689
Fordringar			
Kundfordringar		16	23
Fordringar hos andra myndigheter	8	3 937	5 100
Övriga fordringar		53	4
Summa fordringar		4 006	5 127
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	9	4 916	4 466
Summa periodavgränsningsposter		4 916	4 466
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	10	-5 798	-5 967
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	11	20 509	25 491
Kassa, postgiro och bank		5	10
Summa kassa och bank		20 514	25 501
Summa tillgångar		26 353	30 816
Kapital och skulder			
Myndighetskapital			
Balanserad kapitalförändring	12	-1 125	-992
Årets kapitalförändring enligt resultaträkningen	6	-4 964	-4 001
Summa myndighetskapital		-6 089	-4 993
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	13	2 715	1 689
Skulder till andra myndigheter	14	12 867	14 549
Leverantörsskulder		8 009	12 052
Övriga skulder	15	2 946	2 413
Summa skulder m.m.		26 537	30 703
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		5 617	5 106
Övriga förutbetalda intäkter		288	0
Summa periodavgränsningsposter		5 905	5 106
Summa kapital och skulder		26 353	30 816
Ansvarsförbindelser			
Statliga garantier för lån och krediter		—	—
Övriga ansvarsförbindelser		Inga	Inga

ANSLAGSREDOVISNING

Utfall 1 januari–31 december 2002

Anslag anslagspost delpost tkr	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerade anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt	Utgifter mot anslag	Utgående överföringsbelopp
9 18:01 Hälsovård, sjukvård och social omsorg							
9 18:01.005.002 (Ram) Medel för insatser för att förverkliga barns rättigheter enligt FN:s konvention om barns rättigheter			500		500	-270	230
16 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor							
16 25:73.003 (Ram) Teknik o naturvetenskapscentrum	509	18 027			18 536	-18 275	261
16 25:73.023 (Ram) Jämställdhet i lärandet		1 500			1 500		1 500
16 25:73.024 (Ram) Fördelas efter beslut av regeringen			2 234		2 234	-2 234	
16 25:73.103 (Ram) Utveckling av lärarutbildning	5 492			-5 492			
16 25:73.111 (Ram) Rekryteringsinsatser m.m.	1 041			-1 041			
16 25:77 Högskoleverket							
16 25:77.001 (Ram) Högskoleverket	6 685	144 520			151 205	-147 483	3 722
16 25:77.002* (Ram) Rådet för högskoleutbildning		26 670			26 670	-24 489	2 181
Summa	13 727	190 717	2 734	-6 533	200 645	-192 752	7 893

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet	—	35

*Villkor: av anslagsposten får högst 6 000 tkr användas för förvaltningsändamål. 2002 användes 5 939 tkr för förvaltningskostnader.

Not 17

FINANSIERINGSANALYS

(tkr)	Not	2002	2001
Drift			
Kostnader	18	-176 643	-168 982
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		154 637	149 540
Intäkter av avgifter och andra ersättningar		12 161	12 635
Intäkter av bidrag		5 322	3 170
Övriga intäkter		893	1 349
Summa medel som tillförts för finansiering av drift		173 013	166 694
Minskning (+) av kortfristiga fordringar		671	14 645
Minskning (-) av kortfristiga skulder		-4 393	568
KASSAFLÖDE TILL DRIFT		-7 352	12 925
Investeringar			
Investeringar i materiella tillgångar		-2 361	-246
Summa investeringsutgifter		-2 361	-246
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		2 361	439
– amorteringar		-1 334	-825
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		1 027	-386
KASSAFLÖDE TILL INVESTERINGAR		-1 334	-632
Transfereringsverksamhet			
Lämnade bidrag		-34 929	-58 122
Utbetalningar i transfereringsverksamhet		-34 929	-58 122
Finansiering av transfereringsverksamhet			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		34 248	56 988
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		681	1 134
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet		34 929	58 122
KASSAFLÖDE TILL TRANSFERERINGSVERKSAMHET		0	0
Övrigt			
Medel som enligt regeringsbeslut tillförts myndighetskapitalet		3 867	0
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		-4 819	12 293
Specifikation av förändring av likvida medel			
Likvida medel vid årets början		19 534	7 241
Minskning (-) av kassa, postgiro och bank		-5	0
Minskning (-) av tillgodohavande Riksgäldskontoret		-4 982	0
Ökning (+) av tillgodohavande Riksgäldskontoret		168	19 751
Minskning (-) av fordran till statsverket		0	-7 458
Summa förändring av likvida medel		-4 819	12 293

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Kommentarer till noter

Belopp i tkr där annat ej anges.

Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring. Redovisningen vid Högskoleverket följer god redovisningssed såsom den kommer till uttryck i Ekonomistyrningsverkets rekommendationer till bokföringsförordningen.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringarna har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag (2003-01-10) eller när fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när årsredovisningen upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Övriga händelser tas upp som fordringar respektive skulder.

Högskoleprovet

Högskoleverket skall enligt verkets regleringsbrev inte redovisa högskoleprovet mot förvaltningsanslaget. Det medför att provets årliga över- eller underskott redovisas som resultat. Enligt regeringsbeslut nr 24 2002-06-19 U2002/2609/DK, samt regeringsbeslut nr 17 2002-12-12 U2002/4651/UH har anslagsmedel om 1 633 tkr resp 2 234 tkr använts för att kompensera en del av det uppkomna underskottet på högskoleprovet. Medlen (3 867 tkr) har enligt regeringsbesluten tillförts myndighetskapitalet.

Värdering av anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst 10 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar. Även objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 10 tkr klassificeras som anläggningstillgång.

Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Avskrivningen beräknas utifrån den månad då tillgången tas i bruk.

Högskoleverket tillämpar följande avskrivningstider:

	2002	2001
Datorinvesteringar	3 år	3 år
Kontorsmaskiner/inventarier	4 år	4 år
Möbler m.m.	5 år	5 år

Ekonomisk livslängd för Högskoleverkets personatorer och kringutrustning understiger tre år och direktavskrivs.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 10 tkr.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till och med 2003-01-10.

Uppgifter om styrelsen enligt 7 kap. 2 § FÅB

I beloppet (tkr) ingår ersättningar till ledande befattningshavare, styrelseledamöter och suppleanter. Av tabellen frångår även styrelseuppdrag (utöver Högskoleverket) i aktieföretag och statliga myndigheter.

Styrelsen	2002	2001
Petersson, Lars-Eric (ordförande)		
Skandia AB (VD),		
TeliaSonera AB (vice ordf)	0	40
Askling, Berit	38	15
Bengtsberg, Ove		
Boverket, Spintab	9	11
Båtshake, Björn	13	
Franke, Sigbrit (universitetskansler)		
Universeum AB,		
Akademiska hus	963	876
Gustafsson, Bengt		
Centrum för miljö- och utvecklings-		
studier, Uppsala,		
Vetenskapsrådet	13	9
Hillman- Pinheiro, Mona		
Distansutbildningsmyndigheten,		
Vardagsmakt AB,		
I-point AB,		
Taxi Sundsvall AB, SSVH	11	11
Lindencrona Gustaf		
Stockholms universitetsstyrelse	13	11
Odenö, Hasse		
Mälardalens högskolestyrelse,		
Vetenskapsrådet (SUNET),		
Västmanlands forsknings- och		
utvecklingsråd,		
Västerås Technology Park AB,		
Stiftelsen för strategisk forskning		
(ProViking)	13	11
Petersson, Ingrid	7	5
Söderlind, Helena		
Läs Böcker AB,		
SFS Service AB	14	14

Inga styrelseledamöter har avtal med Högskoleverket om ersättningar eller andra förmåner som gäller med framtida utbetalningar.

Noter

Not 1		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2002	2001
Intäkter för Högskoleprovet	9 738	10 423
Övriga intäkter enligt § 4 Avgiftsförordningen	2 423	2 212
	12 161	12 635

Not 2		
Intäkter av bidrag	2002	2001
Kammarkollegiet	3 310	60
Skolverket	1 567	3 110
EU	228	0
Nordiska Ministerrådet	137	0
Distum	80	0
	5 322	3 170

Not 3		
Finansiella intäkter	2002	2001
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	892	1 147
Övriga finansiella intäkter	1	202
	893	1 349

Not 4		
Kostnader för personal	2002	2001
Lönekostnader exklusive sociala avgifter	54 603	49 218

Not 5		
Finansiella kostnader	2002	2001
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	121	98
Övriga finansiella kostnader	41	72
	162	170

Not 6		
Årets kapitalförändring enligt resultaträkningen	2002	2001
Anslagsfinansierad verksamhet	-795	-88
Avgiftsfinansierad verksamhet	-4 168	-3 913
	-4 964	-4 001

Not 7		
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2002	2001
Tillgångarnas anskaffningsvärde, IB	5 088	4 842
Årets anskaffningar	2 360	246
Ackumulerat anskaffningsvärde	7 448	5 088
Ackumulerade avskrivningar	-3 399	-2 574
Årets avskrivningar	-1 334	-825
Ackumulerade avskrivningar	-4 733	-3 399
Bokfört värde	2 715	1 689

Not 8		
Fordringar hos andra myndigheter	2002	2001
Posten består huvudsakligen av en fordran på skattemyndigheten avseende mervärdesskatt 3 242 tkr (4 705 tkr).	3 938	5 100

Not 9		
Periodavgränsningsposter	2002	2001
Förutbetalda hyreskostnader	4 544	4 099
Övriga förutbetalda kostnader	372	367
	4 916	4 466

Not 10		
Avräkning med statsverket	2002	2001
Ingående balans	-5 967	1 491

Avräknat mot statsbudgeten:		
— Anslag	192 752	206 527
— Inkomstitel	-35	0
Avräknat mot statsverkets checkräkning:		
— Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-173 424	-168 392
— Uppbördsmedel	3 007	8 732
— Transfereringar m.m.	-22 132	-54 325

Utgående balans	-5 798	-5 967
-----------------	--------	--------

Not 11		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2002	2001
Beviljad kredit	17 119	17 540
Behållning räntekonto:		
Anslagsmedel	16 169	20 850
Avgifter	-3 485	-3 183
Bidrag från annan statlig myndighet	7 557	7 824
Övriga icke statliga bidrag	268	0
Summa behållning på räntekonto	20 509	25 491
varav kortsiktigt likviditetsbehov	0	6 930

Saldot har påverkats av minskat anslagssparande.

Not 12		
Balanserad kapitalförändring	2002	2001
Anslagsfinansierad verksamhet	-1 809	-1 721
Avgiftsfinansierad verksamhet*	684	729
	-1 125	-992

*Ingående balans 2002 överrensstämmer ej med utgående balans 2001. Enligt regeringsbeslut nr 24 2002-06-19 U2002/2609/DK, samt regeringsbeslut nr 17 2002-12-12 U2002/4651/UH har anslagsmedel om 1 633 tkr resp 2 234 tkr använts för att kompensera en del av det uppkomna underskottet på högskoleprovet.

Not 13		
Lån i Riksgäldskontoret	2002	2001
Beviljad låneram	5 000	5 000
Ingående balans	1 689	2 075
Under året nyupptagna lån	2 360	439
Årets amorteringar	-1 334	-825
Utgående balans	2 715	1 689

Not 14		
Skulder till andra myndigheter	2002	2001
Externa medel NOT, Skolverket	5 135	7 384
RSV arbetsgivaravgifter	2 502	2 437
Statistiska Centralbyrån	1 100	1 469
SPV avtalsförsäkringspremie	1 089	1 173
Växjö universitet	131	819
Umdac	0	185
Övriga skulder till andra myndigheter	2 910	1 082
	12 867	14 549

Not 15		
Övriga skulder	2002	2001
Källskatt	2 624	2 302
Externa medel	268	0
Övriga skulder	53	111
	2 945	2 413

Not 16		
Periodavgränsningsposter	2002	2001
Upplupen löneskuld	0	19
Upplupen semesterlöneskuld	3 216	3 043
Upplupna sociala avgifter på löneskuld	0	9
Upplupna sociala avgifter på semesterlöneskuld	1 588	1 485
Övriga upplupna kostnader	813	550
Förutbetalda intäkter	288	0
	5 905	5 106

Not 17	
Anslagsredovisningen	
Anslagskredit om 5 066 tkr har ej utnyttjats.	
Regeringsbeslut nr 17 2002-12-12 U2002/4651/UH Kompensation för underskott avseende högskoleprovets verksamhet vid Högskoleverket (avser anslagspost 16 25:73.024)	
Regeringsbeslut nr 15 2002-06-13 U2002/1002,1724/UH Disposition av anslagsparande m.m. (avser anslagsposterna 16 25:73.103 och 16 25:73.111)	
Regeringsbeslut nr 24 2002-06-19 U2002/2609/DK Disposition av anslagsparande (avser anslagspost 16 25:77.001, 16 25:74 från år 2000)	
Regeringsbeslut nr 22 U2001/4728/DK (delvis) Regleringsbrev för budgetåret 2002 avseende Högskoleverket (avser anslagsposterna 16 25:77.001 och 16 25:77.002)	
Regeringsbeslut nr 26 2002-12-20 U2001/4728/DK (delvis) Regleringsbrev för budgetåret 2002 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. (avser anslagsposterna 16 25:73.003 och 16 25:73.023)	
Regeringsbeslut nr 107 2001-12-13 S2001/11119/ST Uppdrag att inordna FN:s konvention om barnets rättigheter i utbildningar för yrkesgrupper som kommer att arbeta med barn (avser anslagspost 9 18: 01.005.002)	
Regeringsbeslut nr 67 2000-12-21 Utg.omr. 16 Regleringsbrev för budgetåret 2001 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. (avser anslagspost 16 25:73.103)	
Regeringsbeslut nr 6 2001-02-22 U2001/655/UH Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2001 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. (avser anslagspost 16 25:73.111)	
Regeringsbeslut nr 51 2002-12-19 U2001/2486/UH, U2002/4134/UH Hemställan om disposition av medel (avser inkomsttitel 2811)	

Not 18		
Finansieringsanalys (kostnader)	2002	2001
Verksamhetens kostnader enligt resultaträkning	-177 977	-170 695
Avgår avskrivningar	1 334	825
Avgår utgifter som ej påverkar kassaflöde	0	888
	-176 643	-168 982

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

Avser (tkr)	2002	2001	2000	1999	1998
Beviljad låneram i Riksgäldskontoret	5 000	5 000	60 000	55 000	42 000
Utnyttjad låneram i Riksgäldskontoret	2 715	1 689	28 698	35 239	27 194
Beviljade kontokrediter hos Riksgäldskontoret	17 119	17 540	14 944	14 976	14 524
Maximalt utnyttjade kontokrediter hos Riksgäldskontoret	0	0	0	0	0
Räntekostnader på räntekonto	0	0	0	0	0
Ränteintäkter på räntekonto	892	1 147	623	1 334	2 997
Avgiftsintäkter, disponeras av myndigheten	12 161	12 635	77 542	98 050	22 569
• varav för Högskoleprovet	9 738	10 423	13 814	16 122	17 639
• varav för SUNET	0	0	61 920	79 942	0
Avgiftsintäkter, angiven budget i regleringsbrevet	10 000	14 000	78 250	102 000	17 575
• beräknat för Högskoleprovet	10 000	14 000	16 250	17 000	17 575
• beräknat för SUNET	0	0	62 000	85 000	0
Beviljad anslagskredit i regleringsbrev	5 066	5 066	3 886	3 873	3 830
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslag					
Utgående reservationer/anslagssparande	7 893	13 727	5 946	175 527	184 596
Varav intecknat belopp för framtida åtaganden	0	0	0	0	0
Personal					
• antalet årsarbetskrafter	145	132	125	128	124
• medelantalet anställda	162	139	125	129	131
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 217	1 286	2 275	1 874	1 701
Kapitalförändring					
• årets kapitalförändring	-4 964	-4 001	890	-1 283	-179
• balanserad kapitalförändring	-1 125	-992	-2 732	-1 449	-1 271

Fram till den 31 december 2000 ansvarade Högskoleverket för SUNET. Den 1 januari 2001 överfördes detta ansvar till Vetenskapsrådet.

Styrelsens underskrift

Styrelsen för Högskoleverket har den 17 februari 2003 fattat beslut om årsredovisningen.
Stockholm den 17 februari 2003

Björn Svedberg,
ordförande

Göran Bexell

Lars Carlsson

Ingrid Dahlberg

Lars Ekedahl

Ingela Josefson

David Karlsson

Sofia Karlsson

Irene Wennemo

Lotta Vahlne Westerhäll

Sigbrit Franke,
Universitetskansler och chef för Högskoleverket

Personalföreträdare är Gunilla Jacobsson SACO och Jean-Pierre Zune ST.
Styrelsens sekreterare är Lars Petersson.

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.